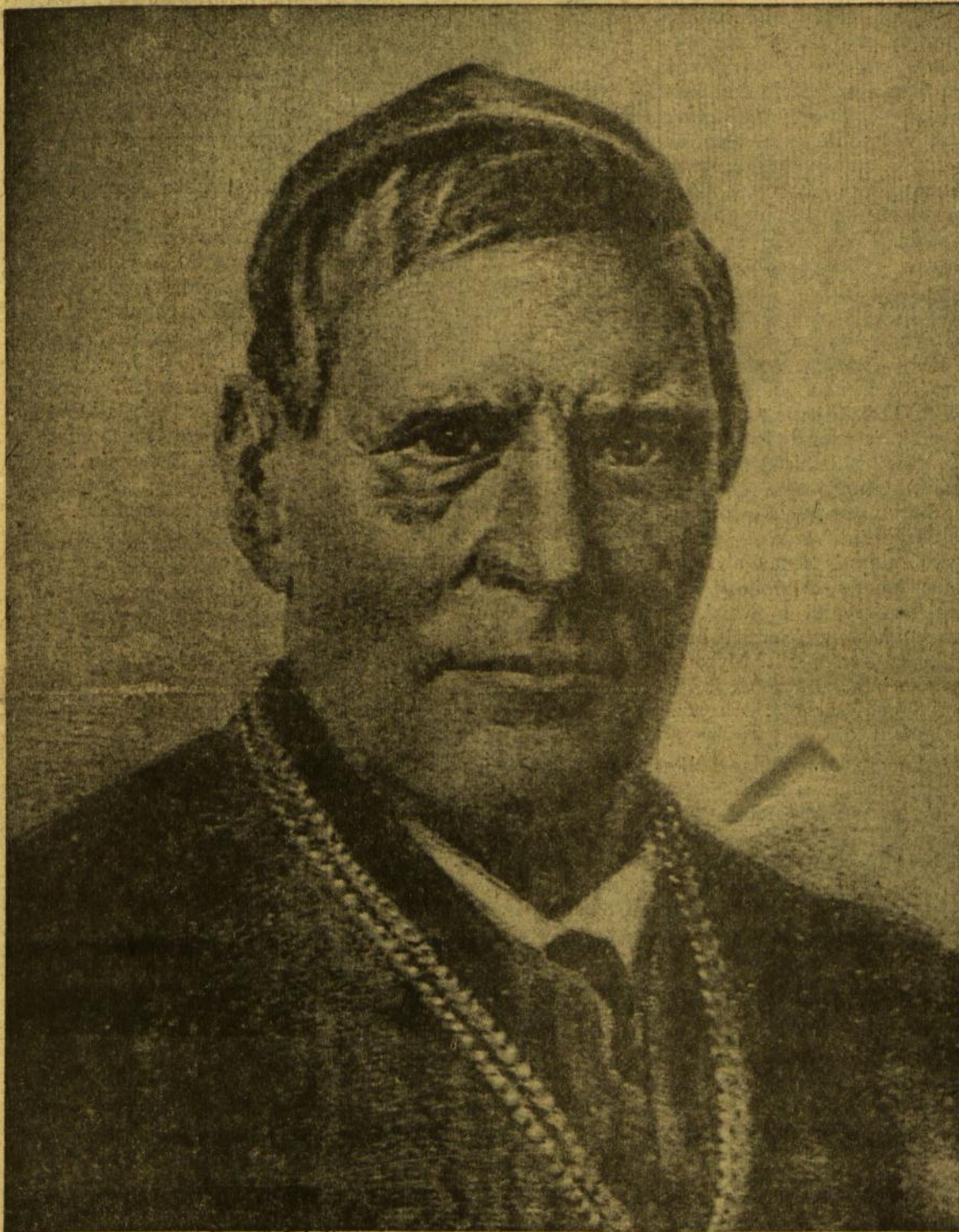

GIMINYSTĖS IR PORTRETAI

Kai kas naujo apie vyskupą Motiejų Valančių

Vyskupas Motiejus Valančius (1801-1875)

(iš Daumanto Čibo archyvo)

DR. GR. VALANČIUS

Nors okupuotoje Lietuvoje vyskupo Motiejaus Valančiaus 100 metų mirties sukaktis spaudoje ir salėse pabrėžtinai neminama, bet žmonėse didysis žemaitis nėra pamirštas. Juo domisi lituanistai, domisi tolimi ir ne taip tolimi giminės, o ir kaimynai. Vienas ne per seniai miręs profesorius, kilęs iš vyskupo tėviškės kaimynystės, paliko net visą pluoštą užrašų apie vyskupą Motiejų Valančių ir jo giminę.

Šio rašinio tikslas yra sužymėti, ko lig šiol nežinojom. Tik liūdina, kad nėra laisvės net šaltiniams nurodyti. Ar ne tragedija, kad Valančių tyrinėjantieji lituanistai nori verčiau likti anonimiškais. Aiman, nemažai jų net kratyte kratosi Valančių ir vyskupo vadinti. Visur tik rašytojas, o niekur, niežniekur vyskupas. Miesto profesoriaus giminės nenori net, kad ir po mirties velionio vardas būtų kaip nors siejamas su vyskupu. Taigi, nė padoriausių žmonių vardais negali pasiremti, liudijant naujų žinių teisingumą. Jų autentiškumo atsakomybę pasidalinti negauni leidimol

Pati didžiausia naujiena bus, tur būt, tai, kad vyskupas Motiejus turėjo ne du, bet keturis brolius ir ne dvi, bet penkias seseris. Naujienos, tikros ir teisingos, senšacingumą tačiau sumažina ta aplinkybė, kad visi penki naujai atrastieji kūdikystėje išmirė, ne užaugo. Motiejus gimė ne trečiuoju, kaip lig šiol manyta, o ketvirtuoju. Be Marijonos ir Mykolo (vėlesnio Tėvo bernardino Julijono), prieš jį gimė ir kūdikystėje mirė Juozukas. Tarp vyskupo Motiejaus (gim. 1801) ir jo jaunesnės sesers Petronėlės, vėlesnės Bagdanavičienės, dar vėliau Beresnevičienės (g. 1805), gimė dar taip pat kūdikystėje miręs Pranukas. 1808 metais gimęs ir vos Tartu universitetą baigęs, 1840 metais ten miręs brolis Feliksas ("susibajorinęs" gydytojas Justinas Bogdzevičius) taipgi nebuvo šeimoje jauniausias, kaip lig šiol manyta.

Salantų parapijos Nasrėnų (Medėdžių) laisviem ūkininkam - činšininkam Onai Stonkaitei ir Mykolui Valančiui-Valončauskiui iš viso gimė mažiausia dešimtis, o gal ir daugiau vaikų. Feliksui iš lopšio išlipus ir laigyti pradėjus, 1810 metais gimė Ona. Nė porai metų nepraejė, napoleonmetų (1812) gimė dvynukės, greičiausiai šeimos pagrandinukės. Jas tėvai pakrikštijo Antaninos ir Onos vardais. Žinoma, dviejų Onų šeimoje negalėjo būti ir nebuvo. Reiškia, anksčiau (1810) gimusioji Onutė mirė kūdikystėje.

Naujos šviesos atsirado ir pavardės iš Valančiaus į Valončauskį pakeitimo reikale. Pasirodo, kad tas klausimas šeimoje kilo anksčiau, kaip lig šiol manyta. Žymiai anksčiau, negu būsimam vyskupui Motiejui atsirado reikalas "susibajorinti" ir dėl to gimimo metriką Kalnalio bažnytkaimy "pataisyti". Ar pats vyskupo tėvas Mykolas pasikeitė iš Valančiaus į Valončauskius, žinių nėra. Težinoma, kad jaunesnius vaikus (pradedant Petronėle) jis pradėjo krikštijinti ne Valančiais, o Valončauskais.

Apie gydytoja Feliksą atsirado tokių naujų žinių. Jis keletą metų lankė dominikonų gimnaziją Žemaičių Kalvarijoje. Paskui nusikėlė pas brolių Motiejų į Mozyrių, iš ten į Slucką, ir, gimnaziją baigęs, įstojo į Tartu universiteto medicinos fakultetą, kurį baigęs, 1840 metais mirė.

Yra galima prielaida, kad Feliksas (gyd. Just. Bogdzevičius) galėjo būti vedęs ne lietuvaitę (gal suomę ar švedaitę) ir turėjo sūnų. Tas sūnus ar vaikaitis nu-

sikėlė Helsinkin, o iš ten į Stockholmą. Ten pasidarė "Volontis" ir ištautojo. Tų "Volončių" yra Švedijoje (Stockholme ir apylinkėse) ir dabar. Jie aukštai prisiimuše, mokyti, raštingi, turtingi, bet nutautę, tik lietuvišką savo kilmę beprisimena.

Bet tų Švedijos Volončių kilmė iš vyskupo jaunesniojo brolio daktaro Felikso tėra tik prileistina — galima, bet nežinoma tikrai. Pagal kitą versiją, dar trumpai prieš į pasaulinį karą Helsinkį gyvenęs Valančius (vėliau Švedijoje išsikėlęs ir Volončių virdes) buvo kilęs iš Kruopių Valančių šakos.

Beje, mano teorija, kad Lietuvoje išvis tik viena Valančių gimtinės šaka tebuvo, labai silpnai ant kojų tesilaiko. Neverkšlensiu, jei ji kada nors ir visai sugrius. Kaip ten benutiks, bet man mano gegreniško eksbaudžiauninko pro-prosenelio Gasparo (Kasparo), kuris buvo tikras vyskupo Motiejaus dėdė, niekas negali atimti. Tik prof. M. Jučas (plg. Baudžiaivos irimas Lietuvoje, 180 p. Vilnius 1972), tur būt, suklau-

po, atvesdamas iš Kartenos parapijos į Gegrenus (Venclauskio dvarą (1749 metais ir Gasparo tėvus (vysk. Mot. senelius) Martyną ir Joaną Valančius. Jiem čia nebuvo ko veikti, jei Gasparas tik 1780 metais (taigi 31 metus vėliau) tegavo iš baudžiaivos atleidimo raštą, o visa dešimtis jo brolių - seserų (Kazimieras, Mykolas, Motiejus, Ona, Marijona ir kt.) t. y. vyskupo dėdžių ir tetų, prisilaikė Kartenos ir Salantų parapijose. Reikia neužmiršti, kad Nasrėnai (vysk. Mot. gimtinis kaimas) ir Kalnalis (jo krikštijimo bažnytkaimis) su Kartenos parapijos Kolupėnais (vyskupo motinos gimtinė) su tos pat parapijos Gerštyčių kaimu (Gasparo gimtinė) ir Salantų parapijos Klausgaliu, Barzdžių ir kt. kaimais, kur Valančiai gyvenė, tėra tik kelių, dešimties - dvylikos kilometrų spinduliu. Taigi, visi artimi kaimynai. Gegreniškis Venclauskio dvaras, vėliau Girkontiškė, kur Gasparas, jo sūnus Juozapas, jo vaikaitis ir provaikaitis Domai, prisilaikė, randami jau kiek tolimesniame rate, 25-30 kilometrų atstume.

Mano antras didelis prašymas į visus tuos, kurie turi gerą antropologijos aki, sugeba atskirti žmones iš fotografijų pagal jų nosis, kaktą, plaukus, akis ir blakstienas.

Tikiu, kad "Draugo" kultūrinio priedo redaktorius atspausdins ne tik visas prie šio rašinio pridėtas vysk. Mot. Valančiaus, tegu sau ir sumažintas, nuotraukas, bet ir pakartotiniai šalia jų dar kartą parodyti ir š. m. liepos mėn. 19 d. "Draugo" kultūr. priede išspausdinta, tariama Valančiaus portretą. Mano akiai — tai kažkokio tipiškai itališko vyskupo nuotrauka, tik jau jokiū būdu ne vysk. Motiejaus Valančiaus. Ta pati nuotrauka buvo išspausdinta ir Toronto savaitrašty "Tėviškės Žiburiai" (žiūr. š. m. liepos 12 d. nr.).

Man (o ir visiems kitiems labai įdomu — kieno iš tikrųjų yra ta nuotrauka. Kodėl ir kam atėjo galvon į ją priskirti M. Valančiųui? O jeigu ji Valančiaus — tai iš kur gauta?

Apsiriktį galima, lengvai galima. Nedrįstu niekam dėl to daryti priekaištų, juo labiau, kad ir pats tebesu abejojimų surakintas.

Panašūs apsiriktimai atleistini, nes neišvengiami. Iš Lietuvos gavau visą krūvą naujų nuotraukų. Jų tarpe — nuotraukas vyskupo tėvo Mykolo, brolio Mykolo-

rate, 25-30 kilometrų atstume. (Nukelta į 2 psl.)

Mano antras didelis prašymas į visus tuos, kurie turi gerą antropologijos aki, sugeba atskirti žmones iš fotografijų pagal jų nosis, kaktą, plaukus, akis ir blakstienas.

Tikiu, kad "Draugo" kultūrinio priedo redaktorius atspausdins ne tik visas prie šio rašinio pridėtas vysk. Mot. Valančiaus, tegu sau ir sumažintas, nuotraukas, bet ir pakartotiniai šalia jų dar kartą parodyti ir š. m. liepos mėn. 19 d. "Draugo" kultūr. priede išspausdinta, tariama Valančiaus portretą. Mano akiai — tai kažkokio tipiškai itališko vyskupo nuotrauka, tik jau jokiū būdu ne vysk. Motiejaus Valančiaus. Ta pati nuotrauka buvo išspausdinta ir Toronto savaitrašty "Tėviškės Žiburiai" (žiūr. š. m. liepos 12 d. nr.).

Man (o ir visiems kitiems labai įdomu — kieno iš tikrųjų yra ta nuotrauka. Kodėl ir kam atėjo galvon į ją priskirti M. Valančiųui? O jeigu ji Valančiaus — tai iš kur gauta?

Apsiriktį galima, lengvai galima. Nedrįstu niekam dėl to daryti priekaištų, juo labiau, kad ir pats tebesu abejojimų surakintas.

Panašūs apsiriktimai atleistini, nes neišvengiami. Iš Lietuvos gavau visą krūvą naujų nuotraukų. Jų tarpe — nuotraukas vyskupo tėvo Mykolo, brolio Mykolo-

Šiame numery

- Premijos mecenatai, laureatai.
- Giminystės ir portretai: kai kas naujo apie vysk. M. Valančių.
- Nužudymas — neblogas rašytojo darbo įvertinimas.
- Lietuviškas ekslibrisas — vienas geriausių pasaulyje.
- Vlado Šlaito eilėraščiai.
- Pilna salė kiškių, saulių ir šypsnų.
- Kultūrinė kronika.

Kertinė paraštė

PREMIJOS, MECENATAI, LAUREATAI

Vieniems atrodo, kad viso to mūsųose yra per daug, kitiems — per mažai. Net pasiginčijama, lyg tik nuo premijų gausumo ar negausumo pareitų pati esminė mūsų kultūrinio gyvenimo prasmė ir kūrybinis rezultatas. Tiek mecenatai, tiek premijos ir jų laureatai nėra vien mūsų išradimas, ir diskusijos šiuo klausimu neludija vien lietuviškojo plepumo. Visų tautų ir visų kultūringų išsivijimų gyvenime premijos egzistuoja. Tai normalybė, ir labai gera, jei nepervertinama, o panaudojama apgalvotai ir išvalgiai.

Todėl kalbėti reikėtų labiau ne už ar prieš premijas, mecenatus ir laureatus, bet apie tai, kaip visą tą kompleksą pakreipti labiausiai naudinga kryptimi. Ką daryti, kai pinigų yra, o beveik nežinoma ką su jais veikti?

Gal tiksčiau tad ir būtų pasvarstyti: kaip, kur, kada ir ką? Turint prieš akis kultūrinį sektorių, žvilgsnis turėtų krypti į šias sritis: literatūrą, dailę, muziką ir lituanistinį mokslą.

Ką reikė literatūra mūsų tautiniam atgimimui ir ką ji reikičia šiandien tėvynėje ir išsivijoję tautos gyvybei, nereikia nė aiškinti. Tik išsivijoję kuriamai literatūrai mūsų pačių mecenatinis rūpestis turėtų būti bent padvigubintas jau vien dėl to, kad svetur sukuriamos literatūrinės vertybės geriausiai savo pavyzdžiais pavergtoje tėvynėje ignoruojamos, literatūrinuos nagrinėjimus rimčiau neužsimenamos, bet skaitytojų ten žinomos ir branginamos.

Todėl, paliekant ramybėje visas smulkesnias išsivijus literatūrinės premijas bei konkursus, moraline prasme pati didžioji mūsųose literatūros premija —Lietuvių rašytojų draugijos premija (mecenatas —Lietuvių fondas) šiais laikais turėtų kasmet būti ne 1000 dolerių, bet bent 2.000. Gerai padarė "Draugas", šiemet savo romano kon-

kursui paskyręs ne įprastą 1000, bet 1500 dolerių. Turėtume pagaliau suprasti, kad ne išsivijus literatūra atpigo, bet pinigų vertė per 10 metų krito. Jeigu duona pabrango, nenuvertinkim ir mūsų dvasinio peno — grožinės literatūros.

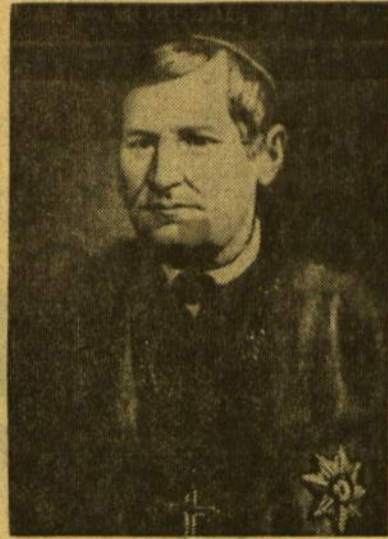
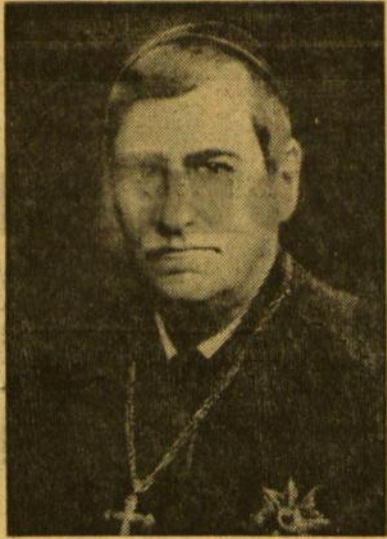
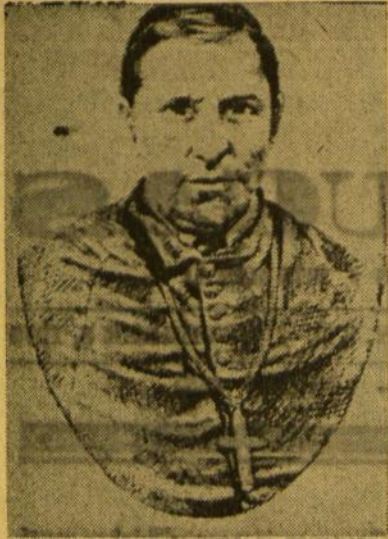
Turint mintyje Lietuvių fondo išteklius, reikia taipgi premijos ir muzikiniam gyvenimui. Ir jos paskyrimas galėtų labai įvairuoti. Premija čia galima būtų skirti nebūtinai visada jau grynai asmeniškai, bet ir už tam tikrą kolektyvinį muzikinį pastatymą ar, sakysim, mirusio kompozitoriaus palikimo išleidimui atskiru leidiniu. Pavyzdžiui, prasminga būtų skirti Lietuvių fondo premiją, išsivijoję išleidižiant Lietuvoje okupanto "nurašyto", jau mirusio vilniečio kompozitoriaus Julijaus Siniaus kūrybos rinktinę. Tą patį galėtume sakyti ir apie tik ką mirusio Jono Zdaniaus paliktuosius kūrinius.

Dailėje vėl nereikėtų vis ribotis tik vieno ar kito paveikslu ar skulptūros premijavimu Vasario 16-tos parodų proga. Įvairuojant, metinę dailės premiją galima būtų skirti ir kuriam nors vyresniam dailininkui už visą vertinimą jo kūrybą. Galima būtų prenamijuoti ir vieną kurią tų metų išskirtinai gerą mūsų dailininko individualią parodą. Pagaliau dailės premija galėtų būti paskirta ir už architektūrinį projektą, už šiaip pastato ar bažnyčios skulptūromis, vitražais išpuošimą, už menišką knygos apavidalinimą ir pan.

Lituanistinio mokslo sektoriuje vėl galimybių apstu. Lig šiol dar buvo pusėtinai gerai, kad įvairios šios rūšies draugijos ir institucijos, sakysim, Lietuvių katalikų mokslo akademija, pačios savo rūpesčiu šiaip taip susieškodavo pinigų mokslinei knygai išleisti. Ir jei nebūtų atspausdinta gausių ir kapitalinių Lietuvių katalikų mokslo akademijos leidinių, lituanistinio mokslo aruo-

— k. brd.

Vairūs vyskupo Motiejaus Valančiaus portretai ir nuotraukos. Pats dešinis yra abejotinas Valančiaus portretas, kurio tikrumi netiki ir šio straipsnio autorius.

Sutelktinio darbo vaisius.

(Atkelta iš 1 psl.)

lo - Julijono ir sesers Petronėlės paminklinių špižinių (geležinių) kryžių kapinėse (Salantu, Kretinogos ir Varnių). Visi trys kryžiai - paminklai visiškai ir absoliučiai panašūs. Aiškiai vienoj dirbtuvėj ir gal vieno meistro dirbti. Gal vieną kart visiem trim vyskupams Motiejus sumanė - pastatydinti. Šitos išvados prieita, dėja, pavėluotai. Pamatės ant Petronėlės kryžiaus apacio rusiškam raidėm užrašą "Kovno", visai ramiai ir riebejodamas, savo kitygoj ("Zemalčių Didysis", I dalis) parašiau, kad Petronėlė mirė ir palaidota 1867 metais Kaune. O iš tikrųjų ji gyveno Varnių parapijoj, Palūkštės kaimo Beresnevičių ūky, kur, trejus metus džiova pasirgusi, mirė ir Varnių kapinėse palaidota. Štai kaip lengvai susiklaidinti, nors kaip ant delno turi klotąj (Kauno, o ne Varnių) įrodymą.

Dabar gana rimtas reikalas: beveik visi Valančiaus biografai čia suklydo, rašydami apie tariamą Motiejaus staigų susirgimą Petrapily 1845 metų pavasarį. Girdi, dėl nepakeliamo ten klimato Valančius atsiskyręs profesoriavimo Dvasinėje akademijoje. Čia pagalbon galėtų ateiti ekspertai medikai.

Jie galėtų paliudyti, kad chroniška - paveldėta kepenų liga (ja vyskupas ne tiek sirgo, kiek visą gyvenimą negalavo) su klimatu vargu išvis ar turi kiek ryšio. Ne kepenys ir ne klimatas parvijo Motiejų iš Petrapičio į Varnius rektoriatui, bet visai kiti dalykai. Apie tai plačiau mano parašytoje knygoje.

Beje, vyskupo Motiejaus abu užaugę broliai (Mykolas ir Feliksas) mirė ta pačia paveldėta kepenų liga. Ta pati liga visą gyvenimą kankino ir Motiejų, nuo kurios fatališkumo jis tik maldodams ir valingumu apsigynė.

Ilgai manyta, kad vyskupas teturėjo du dėdes (minėtus Gasparą ir kun. Motiejų) ir kad šaiteikiški Valančių pradininkas Kazimieras jam daug tolimesnis, gal net ne giminė. Tuo tarpu tik dabar paaiškėjo, kad šis buvo vyskupo tikras ir mylimiausias dėdė, su juo nuo vaikystės labai artimai bičiulijavęs. Viena iš pridėdamų fotografijų, kaip tik dedikuojama dėdei Kazimierui, dėdėnei Barbarai ir jų vaikam, su labai gražiu lietuvišku užrašu. Ta pati fotografija, pelių apgraužta, rasta šiaudiniame stoge Gasparo palikuonių (mano tėviskėje), dėja, ne su šiltu lietuvišku, o su gana šaltoku, trafaretiška lotynišku dedikavimo tekstu.

Artimuma su dėde Kazimieru lūdi ja dar vienas būdingas dalykėlis. Motiejus gerai sugyveno su Petronėle, o abu drauge su dėde Kazimieru ir jo šeima. Anuomet per jaunom mergičkom nebuvom leidžiamą būti krikščio mamom ir naujagimius nešti bažnyčion krikštyti. Petronėlei Kazimieras padarė išimtį. Ji dėdės Kazimiero Kazuką nešė krikštyti dar ne keturiolikos patį nesuėjusi.

Gana įdomi yra štai ir ši naujienkė.

Salantu parapijos vedybų knygoje vieną ir tą pačią dieną, 1795 metais vasario mėn. 3 d., užrašytos Motiejaus tėvo Mykolo ir jo sesers (vyskupo tetos) Onos vestuvės. Pirmasis tą dieną vedė Oną Stonkaitę iš Kulupėnų kaimo Kartenos parapijoj, o antroji (Ona Valančaitė, nes Valančiūtės forma anuomet dar nebuvo žinoma) išteka už Antano Gedrimo iš Nerėpų kaimo Salantu parapijoj. Taigi, brolio ir sesers vestuvės - viena ir tą pačią dieną.

Giminės Lietuvoj rūstauja ant prof. Vc. B-kos, kad jį sal vyskupo dėdė - kuniga Motiejų "padaręs" tik menku Milašaičių filialistu. O kaip jis ir tokiu galėjęs būti, jei pagal 1860 metų "Elenchus" Milašaičiai (prie Betagalos) teturėję tik koplyčią, prie kurios net nuolatinis kunigas negyvenęs. Vargu šis mokske lotynų kalbos ir Žem. Kalvarijos gimnazijon renges būsimąjį vyskupa, bendravardį brolaviką. "Daraktoriais" greičiausiai buvę visi trys (vyr. brolis Mykolas, Kalnalio kunigas Skalskis ir kuris iš Salantu vikaru). Arba vienas kuris iš trijų.

Vyskupo tėvas Mykolas turėjęs nedaug činšinės (nuomojamos) žemės, bet ji buvusi labai geros rūšies. Jis buvęs labai nagingas, dėl to ir pasiturintis. Platokai ūkininkų apylinkėi jis buvęs ir kalviu, ir meistru (medžio), nes už jį geresniū arti nebūve.

Pagaliau dar viena "sensacija", kurią reikėtų dar patikrinti, nors ji yra gana patikima.

Kai 1828 metais, 76 metų sulaukęs, mirė Motiejaus tėvas Mykolas (palaidotas Salantu kapinėse Gargždėleje), motina Ona liko dar nesena - 58 metų našlė. Kai kurie giminės įkyriai tvirtina, kad, kiek panašliausiai, Ona Valančienė - Valončauskienė antrą kart ištekėjusi už pasiturinčio Paulauskio ir išsikėlusi gyventi į visai šalimai esančią Paulauskyną. Toj sodyboj vėliau buvo išalyno (Salyno) dvaro - palivarko centras. Ji laisvamečiu buvo išgijęs kažkoks Petrauskas. Tas Petrauskas turėjo aibe gražių Petrauskaičių. Jis ištekino už žymių vyrų (buv. ministerio Krikščūno, daktaro Nainio ir kitų), o jauniausia Emilija liko ne ištekėjusi ir ne per seniai mirė Chicagoje. Ta Milūtė, jau 1927 metais, grįžtant iš Palangos konferencijos, gal pati nežinodama, mus suklaidino, parodydama man ir velioniu daktarui Urmanui ne tikrą vysk. Motiejaus giminės sodybą, o tą (Paulauskyną), į kurią jo našlė (ar ir naujai ištekėjusi) motina atsikėlė gyventi.

Anuomet ten tematėme šulinį, svirtį ir svirno pamatų likučius. O dabar iš Lietuvos gautų nuotraukų matai atnaujintą namą - muziejų, svirną, aukštą koplytstulpį ir net paminklėlį - medinę Palangos Juzės statulą.

Varniškaiai yra paprašyti surasti vyskupo motinos kapą, gal ten bus ir koks nors ženklas abiejų nuotraukų (Valančienė - Paulauskienė?).

Vilniškaiai lituanistai bei studentai prašytini pasklaidinti

Nužudymas — neblogas rašytojo darbo įvertinimas

JURGIS GLIAUDA

"Draugo" skaitytojai neseniai skaitė mano reportažą apie ruso rašytojo, disidento Vladimiro Voinovičiaus Paryžiuje išleista romaną "Kareivio Conkino gyvenimas ir nepaprasti nuotykių". Atpasakojęs romano turinį, rašiau, kad autorius, susilaukęs administracinių represijų, buvo išmestas iš Sovietinių rašytojų sąjungos. Tokiu būdu jo raštus uždrausta spausdinti. Būdamas bedarbis rašytojas, jis netenka savo darbo knygelės. Jis perkeliamas į "veltėdžių" kategoriją. Tokiems darbą parūpina atitinkamos įstaigos. Ištremiti iš savo gyvenamos vietos, kaip V. Voinovičius iš Maskvos, jie privalo "išidarbinti" kur nors šiaurėje arba už Uralo. Nepataisomas "veltėdžiavimas" nuveda į priverčiamojo darbo stovyklą.

Šitokioje padėtyje dabar yra rašytojas V. Voinovičius. Jis kažin kaip užsikabino už stalius darbo tol, kol atitinkama artelė ji galės toleruoti. Ilgos tolerancijos laukti netenka. Žmogaus teisių gynbos draugija (buveinė Frankfurte prie Maino) jau praneša, kad prieš V. Voinovičių pajudėjo didelis ir sudėtingas KGB aparatas. Rašytojas kviečiamas "kryptingiems" pokalbiams. Tokie pokalbiai ilgi, po porą valandų. Pokalbių tikslas - įrodyti rašytojui, kad sutikus su tam tikrais kompromisais, jis galės grįžti į Sovietinių rašytojų sąjungą, jo raštai bus spausdinami, jis gyvens iš savo profesijos pajamų, iš savo talento ir, plus, nuolaidų valdžios pagaidavimams.

Tokia yra be galo įdomi, spal-

vinga ir tragiška epopėja kiekvieno kūrybos žmogaus totalitarinio režimo replėse. Politinė policija nustato kūrybinio reikšimosi sužetūs ir kūrybos metodus. Tas Andropovas, vadovaujantis KGB B ir Gulagų mašinerijai, gyvena vienuose namuose su L. Brežnevu, vienu aukštu žemiau. Pasiskirstymas aukštais tam tikruose sovietinių vadų gyvenamuose namuose nusako ir pareigūno rangą.

V. Voinovičiaus nuorašas pateko į Vakarų Vokietiją. Ir sakykite man, ar aš, kaip autorius turiu triumfuoti, kad KGB "darbuotojai" Petrovas ir Zacharovas kalbėjo su rašytoju V. Voinovičium romano "Ora pro nobis" politvadovo Vaitkūno posakiais, ar, kaip kūrybinės laisvės apologetas, turiu vaiuoti, kad toks pokalbis ir šiomis dienomis vyksta maskviniame "Metropolyje"?

Rašo V. Voinovičius: "Esu aš liberalas. Tai yra žmogus, pagal niekinantį Lenino nusakymą, kuris kauliū iš valdžios reformų, arba dar "konors". Aš galvoju, jeigu mane spausdins po mano publikacijų Vakaruose mano gimtoje šalyje, bus ne visai jau bloga... Kūrybinės laisvės rėmeliai šiek tiek paplatės..."

Bet taip nebuvo, KGB žmonės pastatė kai kurias sąlygas. Visu pirma, kaip atsimena "Draugo" skaitytojai, kareivio Conkino epopėjoje kažkoks kolchozinis išradėjas planavo sukurti pomidorą su bulve, išauginti naują hibridą ir pavadinti jį pasaulinio komunizmo pergalei pagerbti vardu "Puks". Rusų kalba, ir pirmas raidės sudėjus, "puks" reikštų "kelias į socializmą". Tad, prašau nesusijuokti, "Metropolio" kambaryje KGB žmonės griežtai pareikalavo, kad hibridą "puks" rašytojas iš savo romano išmestų. Tai buvo pagrindinė jo sąlygotos amenstijos sąlyga!

— Išmeskite "puksą" ir pradėkite naujus, vaisingus santykius, — įtikinėjo, kaip sarkastiškai pastebė rašytojas, jo nauji "gerbėjai" iš KGB gretų.

— Aš pasiūliau pradėti savo grįžimą į sovietinę literatūrą mano rinktinių veikalų publikacija, — dėsto tardomas autorius, — ką jie man žadėjo ir tuo tarpu prašė vardinai daugiau pavardžių, daugiau kalbėti apie mano pažįstamus. Jie stengėsi man teigti, kad viską žina apie mane, bet aš supratau, kad jie nežino nieko, išskyrus pagautus telefoninius pasikalbėjimus.

Tardytojai itin idėmiai klausinėjo apie Voinovičiaus ryšius su užsieniu, ir autoriaus atvirumas buvo jo sovietinio publikavimo sąlyga. Dabar duodame autentišką autoriaus tekstą. Tą laišką, kaip minėta, jis nusiuntė Andropovui:

Visuomenė kviečiama šiame finaliniame vysk. M. Valančiaus studijiniame minėjime ir pagerbime gausiai dalyvauti.

kambaryje. Rašytojas yra kietas riešutas. Protestuodamas prieš jo kvietimus į "Metropolį", prieš jo smegunų plovimą ir psichinį prievartavimą, jis parašė laišką KGB pirmininkui Andropovui. Tas Andropovas, vadovaujantis KGB B ir Gulagų mašinerijai, gyvena vienuose namuose su L. Brežnevu, vienu aukštu žemiau. Pasiskirstymas aukštais tam tikruose sovietinių vadų gyvenamuose namuose nusako ir pareigūno rangą.

V. Voinovičiaus nuorašas pateko į Vakarų Vokietiją. Ir sakykite man, ar aš, kaip autorius turiu triumfuoti, kad KGB "darbuotojai" Petrovas ir Zacharovas kalbėjo su rašytoju V. Voinovičium romano "Ora pro nobis" politvadovo Vaitkūno posakiais, ar, kaip kūrybinės laisvės apologetas, turiu vaiuoti, kad toks pokalbis ir šiomis dienomis vyksta maskviniame "Metropolyje"?

Rašo V. Voinovičius: "Esu aš liberalas. Tai yra žmogus, pagal niekinantį Lenino nusakymą, kuris kauliū iš valdžios reformų, arba dar "konors". Aš galvoju, jeigu mane spausdins po mano publikacijų Vakaruose mano gimtoje šalyje, bus ne visai jau bloga... Kūrybinės laisvės rėmeliai šiek tiek paplatės..."

Bet taip nebuvo, KGB žmonės pastatė kai kurias sąlygas. Visu pirma, kaip atsimena "Draugo" skaitytojai, kareivio Conkino epopėjoje kažkoks kolchozinis išradėjas planavo sukurti pomidorą su bulve, išauginti naują hibridą ir pavadinti jį pasaulinio komunizmo pergalei pagerbti vardu "Puks". Rusų kalba, ir pirmas raidės sudėjus, "puks" reikštų "kelias į socializmą". Tad, prašau nesusijuokti, "Metropolio" kambaryje KGB žmonės griežtai pareikalavo, kad hibridą "puks" rašytojas iš savo romano išmestų. Tai buvo pagrindinė jo sąlygotos amenstijos sąlyga!

— Išmeskite "puksą" ir pradėkite naujus, vaisingus santykius, — įtikinėjo, kaip sarkastiškai pastebė rašytojas, jo nauji "gerbėjai" iš KGB gretų.

— Aš pasiūliau pradėti savo grįžimą į sovietinę literatūrą mano rinktinių veikalų publikacija, — dėsto tardomas autorius, — ką jie man žadėjo ir tuo tarpu prašė vardinai daugiau pavardžių, daugiau kalbėti apie mano pažįstamus. Jie stengėsi man teigti, kad viską žina apie mane, bet aš supratau, kad jie nežino nieko, išskyrus pagautus telefoninius pasikalbėjimus.

Tardytojai itin idėmiai klausinėjo apie Voinovičiaus ryšius su užsieniu, ir autoriaus atvirumas buvo jo sovietinio publikavimo sąlyga. Dabar duodame autentišką autoriaus tekstą. Tą laišką, kaip minėta, jis nusiuntė Andropovui:

Visuomenė kviečiama šiame finaliniame vysk. M. Valančiaus studijiniame minėjime ir pagerbime gausiai dalyvauti.

Tel. PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŠIŲ IR GERKLĖS LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurģija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmia ligonius pagal susitarimą
Jei neatsiliepia, skambinti 874-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAČIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6152 So. Kedzie Ave.
Val. pirm., antr., ketv. ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro.
Seštad. nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. WA 5-2670
Rezid. tel. Walbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 6 popiet.
antr., penkt. 1-5, treč. ir sešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, seštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
Vakaruose mano gimtoje šalyje, bus ne visai jau bloga... Kūrybinės laisvės rėmeliai šiek tiek paplatės..."

Rezid. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKSEVICIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., seštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7378
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUCAS
459-4441 — LO 1-4605
Jei neatsiliepia 561-1070
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai: 1002 No. Western Avenue.
5214 No. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir seštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIC 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius.
Šeštadienią 12 ir 4 val. popiet

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Seštad. 12-3 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919.

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9601
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave., kampas)
Val. pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 8 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai,
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLIŲ IR PROSTATŲ CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5543

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso telef. RE 5-4410
Rezidencijos telef. GR 6-0617
Valandos: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 1 iki 3 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2653 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223.
Ofiso val. Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Seštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofsio tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. G. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir seštad., pagal susitarimą

Ofsio tel. 586-3166; namų 636-4850
DR. PETRAS ŽLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Avenue
Val. pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5, seštad. pagal susitarimą

Perskaite "Draugą", duokite jį kitiems.

(Nukelta į 4 psl.)

Vienas iš geriausių pasaulyje

Taip sako apie lietuviškąjį ekslibrisų jų kolekcionierius Gintautas Vėžys, su kuriuo čia kalbamės

Gintautas Vėžys su dukrele Vaiva

Lapkričio 14 d. (ateinantį penktadienį) 7 val. vak. M.K. Čiurlonio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, atidaroma lietuviško ekslibriso paroda: išstatoma Gintauto Vėžio ekslibrisų kolekcija. Parodą atidarius, Jaunimo centro kavineje 8 val. vak. kultūrinė vakaronė taipgi bus skirta pašnekesiui apie lietuviškuosius ekslibrisus. Tokia proga manome, jog tiek parodos lankytojams, tiek pašnekesiui, tiek apšnekesiui apie šią šiuolaikinę lietuviškąjį ekslibrisų ir parodos „kaltininko“ Gintauto Vėžio ekslibristinį užsidedimą. Ji čia tad ir užkalbiname.

— Kada pradėjote domėtis ekslibrisais ir kokia buvo pirminė priežastis ar paskatas tos, kaip atrodo, nevėstančios jų meilės?

— Susidomėti ekslibrisu, mano nuomone, reikia dvių pagrindinių priežasčių: knygų meilės ir rinkimo manijos. Jau nuo pat pradžių mokyklos metų mėgau skaityti ir tėvo knygų spintoje buvau užėmęs pora lentynų savo knygoms. Rinkimas, kaip tais laikais buvo madoje, prasiėjo su pašto ženkais, vėliau peteliškiu, vabzdžių ir įvairių augalų rinkimu ir džiovinimu gamtos būreliui gimnazijoje. Išikūrus ir baigus mokslus Amerikoje, visas įgavo rimtesnes formas: susikauptė biblioteka, pradėjau dirbti Algimanto Mackaus knygų leidimo fonde, kolekcionavimas perėjo į senus Lietuvos žemėlapius ir litografijas, susidomėjau medaliais. 1969 m. lankydamas Lietuvoje, susipažinau su keletu dailininkų, rašytojų, prasidevau nemažai nuostabių grafikos darbų. Vėliau, susirašinėjant, kilo mintis užsiskirti sau ex libris. Viename laiške parašiau, kad esu susidomėjęs ekslibrisais, kad norėčiau užsiskirti sau vieną ir ar priimta turėti sau ekslibrisų iš skirtingų dailininkų. Po kurio laiko gavau iš vieno dar nepažįstamo dailininko 10 jų darbo ekslibrisų su maloniu priedu, tuoj po to iš kito dailininko dvi stuntas su 50 įvairių ekslibrisų ir staiga pasijutau berenkas ekslibristas.

O apie „nevėstančią ekslibrisų meilę“ pakalbėsim už kokių 20-ties metų, nes po penkerių ekslibrisų rinkimo metų dar jaučiuosi kaip „jaunavedis“.

— Kokiais būdais ir priemonėmis vis didinate savo ekslibrisų rinkinį? Ar specialiai užsakote dailininkams, ar išsigijate mainais, ar perkate iš tokių pat aistringų rinkėjų, ar kaip nors kitaip juos žvejojate?

— Ekslibrisus renku visais galimais būdais. Kadangi didesnė dalis knygų ženklų kūrėjų gyvena Lietuvoje, ir užsienio valiuta jiems neprieinama, knygos ir informacija iš Vakarų Europos

Vytautas O. Virkau Ex libris

sunkiai įsigyjama, nebent kas nors čia jas nuperka ir jiems pasiūnčia. Tokia mainų prekyba abipusiškai priimtina: aš praktiniu savo kolekcią, o jie geriau susipažįsta su meno ir literatūros milžiniais ir naujosiomis kryptimis. Su išėjimo ekslibristais būna visai: iš draugų dailininkų jų ekslibrisus gaunu daugiausia už gerą žodį, su kitais, kolekcionieriais dailininkais keičiuosi, iš trečių, su kuriais nėra mainų pagrindo, perku. Žmonės, kurie įsigyja ekslibrisus savo bibliotekoms, mielai duoda vieną kitą kopiją draugams ir rinkėjams. Galų gale, pradėjus ką nors rinkti, žodis pereina per žmones, kad tas ir tas renka ekslibrisus ar meno darbus ar medalius. Kuo įdomesnis ar retesnis renkamas daiktas, tuo toliau žodis nueina. Ir tada laiks nuo laiko renkame-

Gražina Didelytė Ex libris

Vytautas Kalinauskas Ex libris

ji objektai patys pas tave ateina: — štai, gavau, radau, užtikau, aš nerenku — ar nori? — Žinoma, kad noriu!

— Kiek apamai jau turite ekslibrisų sukaupę savo rinkinyje? Ar ribojatės tik lietuviškaisiais (lietuvių dailininkų ir lietuviškomis temomis) ekslibrisais, ar renkate juos visu pasauliniu pločiu?

— Savo rinkinyje ribuojuosi grynai lietuviškais ekslibrisais ir linkstu daugiau į modernius pokarinius ekslibrisus. Lietuvišku ekslibrisu laikau lietuvių dailininko sukurtą knygos ženklą bet kam, net ir ne lietuviui. Ši apibrėžimą taikau tik moderniam ekslibrisui, dėl senų istorinių jau kita kalba, jau galima ginčytis.

Savo rinkinyje jau turiu daugiau kaip 1000 lietuviškų ekslibrisų. Pasauliniu mastu ekslibrisų nerenku, pasitenkinu tik informacine medžiaga: knygomis, vienu kitu straipsniu, žurnalu, kai kuriais katalogais, bet gautus ekslibrisus neišmetu, tinka mainams.

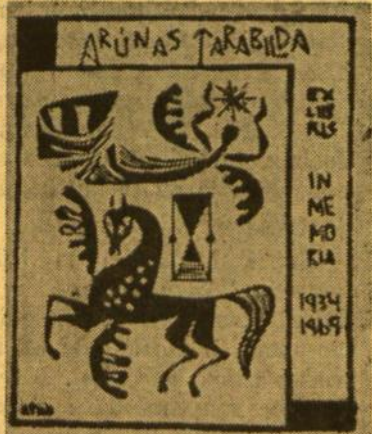
Turiu užmetęs akį ant erotinių ekslibrisų, bet toje srityje dar nieko rimto nepasiekiau. Artimoje ateityje žadu pradėti rinkti latviškus ir estiškus ekslibrisus jau vien tik dėl to, kad domiuosi Pabaltijo kraštais, kad esame sujungti to paties likimo ir kad per mažai kreipiame dėmesio vien į kitus.

— Kaip juos savo pastogėje laikote: ar dedate į kokius specialius albumus, ar įreminiate ir puošiate kambario sienas? Kaip juos savo rinkinyje, kad lengviau būtų rasti, grupuojate: pagal autorius, temas bei techniškuosius atlikimo būdus?

— Ekslibrisus laikau specialiuose albumuose. Jie klijuojami popierinėmis sankabėlėmis ant juodo popieriaus lapo po 2-4 ant lapo (priklauso nuo ekslibrisų dydžio). Lapas apsaugomas permatoma plastika ir įsegamas su 20—30 kitų lapų į trijų žiedų albumą. Ekslibrisai grupuojami pagal dailininkus, kai kurie turi individualius albumus, tų kurių turiu mažiau — grupuoju po kelis į albumą. Savo bute esam įsiremavę ir įskabinę ant sienų tik apie dešimtį favoritų. Likusi erdvė užimta kitais meno kūrniais.

— Kur jau viešai esate išstatę savo rinkinį? Kaip vertinate publikos domėjimą jais? Kokie nuostabi atsiliepiami?

— Ateinanti paroda bus jau šeštoji mano rinkinio paroda. Pirmoji buvo per Santaros-Šviesos suvažiavimą 1973 m. rugsėjo mėn. 6-9., Tabor Farm, Mich. Antroji George Williams College Library, 1974 m. vasario 18 — kovo 15 d., Downers Grove III., kiek mažesnės apimties dėl patalpų stokos, 14 dailininkų, apie 200 darbų. Trečioji

Domielė Tarabildienė Ex libris

Algirdas Kurauskas Ex libris

paroda irgi mažesnės apimties Ann Arbor, Mich, 1974 m. kovo 29—31 d. suruošta Michigano universitete studijuojančių lietuvių studentų. Ketvirtoji Chicago, Balzeko Lietuvos kultūros muziejuje 1974 m. balandžio 17 d. — gegužės 10 d. Ekspozavau 41 dailininko apie 350 ekslibrisų. Paroda buvo paminėta ir vietinėje amerikiečių spaudoje. Penktoji — Chicago miesto centrinėje bibliotekoje 1974 m. visą spalio mėnesį. Paroda buvo skirta grynai amerikietiška publikai su Lietuvos žemėlapiais ir kita informacine medžiaga. Buvo ekspozuoti 43 dailininkai su 400 darbų. Anot bibliotekos vadovybės pranešimų, tai buvo viena iš geriausių parodų, ruošų bibliotekos patalpose. Asmeniškai buvo malonu matyti visą amerikietišką skerspūvį, studijuojant lietuvišką ekslibrisą, nuo jaunų studentų, paskubom darančių įdomesnių darbų šikius, iki pagyvenusių žilų ponų, tyrinėjančių per padidinamą stiklą kai kurias puikias miniatiūras. Kaip iš amerikiečių, taip ir iš lietuvių pusės teko girdėti daug gražių žodžių apie aukštą meninį lietuviško ekslibriso lygį, bet iš kitos pusės būvau nustebintas daugelio nežinojimu, kas yra ekslibrisas.

— Kiek ekslibrisų ir kurių dailininkų pramatote šį kartą parodyti M.K. Čiurlonio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, ateinantį penktadienį (lapkričio 14 d.) atidaromoje Jūsų rinkinio parodoje?

— Ši paroda bus žymiai didesnė negu praėjusiais metais Chicago Centrinėje bibliotekoje, nes per metus papildžiau savo kolekciją naujais darbais ir naujais dailininkais.

— Šiuo metu, atsakant į klausimus, dar galutinai nežinau, kokios apimties bus ši paroda, nes

Viktoras Petrauskas Ex libris

dar laukiu atsakymo iš poros asmenų. Aplamai paėmus, numatau eksponuoti apie 50 dailininkų su maždaug 500 darbų. Didesnė dalis dailininkų bus iš Lietuvos, bet, palyginus su paskutinįja paroda, išėjimo dailininkai yra žymiai daugiau atstovaujami: be Žibunto Mikšio, ir Vytauto Virkau, kurie anksčiau buvo vieninteliai atstovai, dar pasirodys Viktoras Petrauskas, Antanas Tamošaitis, Algirdas Kurauskas, Juozas Sodaitis, nauja ekslibristė, dar tik šįmet pradėjus juos kurti, Henrieta Vepšienė ir porą kitų su pavieniais darbais. Iš Lietuvos dailininkų bus išstatyti tarptautinių parodų laureatai: Gražina Didelytė, Stasys Eidrigevičius, Saulė Kisarauskienė, Vincas Kisarauskas, Antanas Kmieliauskas.

Taip pat bus rodomi ir kiti stiprūs ekslibristai kaip Petras Rėpys, Valentinas Antanavičius, Rimtas Tarabilda, Valerijonas Jučys, Lietuvos ekslibriso veteranas Gerardas Bagdonavičius, Vladislovas Žilius, Vytautas Kalinauskas, Algis Švažas, Bronius Uogintas, Jr. ir kiti. Yra Lietuvoje ir daugiau talentingų ekslibristų, kurių darbai šioje parodoje nebus rodomi arba tik bus rodoma po vieną. Tai nereikia, kad jie yra prastesni menininkai. Tai tik reikšia, kad iki šiol nepavyko sueti su jais ir kontaktą įsigyti jų darbų.

— Kaip apamai vertinate šiuolaikinį lietuviško ekslibriso lygį? Ar jis turi kokią išskirtinį veidą, lyginant su kitų tautų ekslibrisais?

— Šių dienų lietuviškas ekslibris yra vienas iš geriausių pasaulyje. Tai rodo ne tik kasmat tarptautinėse ekslibrisų parodose lietuvių laimimos pirmosios premijos ir garbės medaliai, bet ir kolekcionierių rodomas dėmesys, skaitomos paskaitos, leidžiamos apie juos knygos. „Modernūs lietuviški ekslibrisai priklauso prie įdomiausių kiekvieno gerą rinkinio darbų.“ — sako Klaus Ruedel, žymus ekslibrisų rinkėjas, ekspertas ir meno mylėtojas, danas kurio leidykla EXLIBRISTEN išleido jau šešis leidinius apie lietuvių ekslibristus. Jo nuomone, geriausi ekslibristai yra daromi lietuvių, čekoslovakų ir lenkų. Lietuviški ekslibrisai pirmąją savo naujomis idėjomis, naujų formų ieškojimu, originalumu, modernia spalvota grafika, kartais net abstrakčiais ieškojimais. Dalis tokių ekslibri-

Vladas Šlaitas

TIK VIENĄ KARTĄ

Tik vieną kartą leista pagyventi.
Taigi turiu gyventi ir gyventi.
Gyventi taip,
kad vasaros dangus
ir tavo meilė degtų mano meilėje.

ESU BUVĘS TAVO VIENATVEJIS

Esu kaip oras,
Esu visur,
bet neužimu vietos niekur.
Taip man geriausia.
Net ir vasaros naktį
Esu buvęs tavo vienatvėje, tavo sąjonoje,
tačiau tai yra tikrai mano širdies privilegija.
Turiu būti labai skaisčius,
nes tikrai labai skaisčius
širdys gali gyventi širdies amžinoj draugystėje.

RUDENĖJANT

Per pietus
dideli dramblių griuvėsdami dangų vaikščiojo.
Tai buvo vasara.
O dabar,
rudėnėjant,
pasirodė dangų tiktai smulkūs pūkiniai debesys,
kurie primena man nereikšmingą mano gyvenimą.

Daugelį metų praleidau debesų karalystėje,
o dabar nusileidau žemėn ir vaikštai miesto šaligatviais.
Ir tačiau yra tūkstantį kartų geriau gyventi debesų karalystėje,
negu vaikščioti cementiniais miesto šaligatviais,
nes po daugelio metų,
kuriuos praleidau sąjonoje,
man toks baisiai nemielas ir svetimas miesto triukšmas.

APIE BAIMĘ SENATVEJĖ

Žmogus pasensta, ir žmogaus vietoje
pasilieka tiktai jo buvusio vaizdo šešėlis.
Visa,
kas buvo gera žmogaus gyvenime,
pasilieka vandens paviršiuje,
taipgi visa,
kas buvo negera žmogaus gyvenime,
pasilieka vandens paviršiuje.
Jeigu žmogaus gyvenime
buvo daugiau negerų dalykų,
negu gerų dalykų,
tai tada ir vandens paviršius būna tamsus ir pajuodeš,
ir tiktai varnos
skraido virš patamsėjusio tvenkinio vandens,
Baimė ir pataikavimas
viešpatuoja virš vandens.
Ir išgąsdintos varnos,
kurios niekur negali pabėgti nuo savo šešėlio.

Vincas Kisarauskas Ex libris

sų nustoja praktiškos ir pritaikomosios reikšmės, nes juos labai sunku reprodukuoti ir klijuoti į knygas, jie palieka vien tik gražūs meno darbai arba dailininko pagarbos ar draugystės pareiškimas kitam asmeniui.

Lietuviškas ekslibrisas skiriasi nuo kitų ir tikrai turi savitą veidą, bet tą veidą labai sunku apibrėžti bendrai visiems kūrėjams ir ne pas visus jis vienodai matomas ar jaučiamas. Gal būt, tai lietuviško liaudies meno įmantus ir panaudojimas, gal būt, tai lietuviška lyriška prigimtis arba ne visiškas atitūkimas nuo gamtos, gal būt,

tai ir kiti apsirėškimai, kurių aš nebepajaučiu.

— Kas iki šiol yra paskelbta apie lietuvišką ekslibrisą, ar yra išleista kokia knyga ar studija apie moderniuosius mūsų ekslibristus?

— Pirmoji studija apie lietuvišką knygos ženklą buvo P. Galaunės 1926 m. „Tautoje ir žodyje“ IV, o vėliau ir atskira knygelė išleista „Ex-librisas Lietuvoje (XVI-XX šimtmečiai)“. Ši knyga dar ir šiuo metu yra aktuali ir nepraradusi savo vertės, (Nukleto | 4 pusl.)

Pilna salė kiškių, saulų ir šypsenų

NIJOLĖ JANKUTĖ

Todėl verta buvo ten nueiti ir, valandai kitai nuo pečių numetus kasdienybę, pasivaikščioti tyros fantazijos krašte, kur visos spalvos vaivorykštinės, visi žvėreliai kiškučio švelnumo, o visi veideliai šypsoi. Kalbu apie laisvojo pasaulio mažųjų lietuviukų piešinių ir tapybos parodą, surengtą vaikų laikraščio „Eglutės“ 25-rių metų jubiliejaus proga, Jaunimo centre, Chicagoje.

Tokia paroda buvo pirmoji iš-eivijos istorijoje. Joje dalyvavo 278 vaikai iš JAV, Kanados, Argentinos, Australijos ir Italijos su 380 piešinių, Jaunųjų menininkų amžius — nuo 3-jų iki 14 metų.

Mes, suaugėliai, esame taip pripratę prie savojo pasaulio dviprasmiškų kalbų, dirbtinių šypsenų ir apskaičiuoto žavesio, kad nebeįsivaizduojame tyros ir atviros tikrovės. Todėl, įžengę šion parodon, patenkame lyg į kitą, pamirštą nuostabią dimensiją, nemeluoto jausmo, nežabotos fantazijos, neapribotos išraiškos kraštą. Čia žiūrovą pasitiko pasakų žvėreliai ir sapnų gėlės, per kraštus bėgančios spalvos, nuostabios formos ir visai realistiški žmogiukai su linksmiausiomis šypsenomis. Čia ant keistų kalnų stovėjo lengvai atpažįstamos Gedimino pilys, tobulai blondinės lietuvaivės nešė margiausias puokštes ir net velykinių kiškių krūtinės puošė žodis „Lietuva“.

O kiek didelių ir mažų trispalvių! Kiek Vyčių!

Ziūrint į tą, gal ir ne taip jau meniška, bet nuostabią lietuviškumo margumyną, atkeliavusį iš įvairių JAV valstijų, iš Italijos ir net tolimos Australijos, su nuostabi ir pagarba galvoji apie tuos tėvus ir mokytojus, kurių dėka mažieji piešėjai jaučia savo šaknis...

Sustodamas prie tų paveikslų, paveikslėlių, paveikslukų, negalėjai nesistebėti vaiko fantazijos turtais, spalvų deriniais ir žavintiu nuostabumu.

Natūraliausi „menininkai“ — patys mažiausieji — 3-6 metų grupė. Jų kūryboj viskas spontaniška, gyva ir tikra. Jų žmonės — keli drąsūs brūkšniai ir burbuliukas, tačiau kokios išraiškos ir kokios šypsenos! Jiems juokiasi namai, bokštai ir medžiai; visos linijos juda ir visos spalvos susilieja į šypsančias saules.

Antroji, 7-10 metų grupė santūresnė. Čia piešiniai kartais turi vardus; dažniau vaizduojamas žmogus ir gyvuliukai. Fantazija spalvinga ir laki, bet jau žymu

skaitytų, girdėtų, filme matytų pasakų itaka.

Trečioji, 11-14 metų grupės piešiniai labiau apvaldyti, temos daugiau realistiškos. Bet ir bandymas kopijuoti, piešti „gražiai“, sekant knygu paveikslus, taip pat ryškūs. Deja, tas „gražus“ piešimas nebenturi fantazijos, spontaniškumo ir meniškumo. Gera, kad tokių „sutrūdytų“, „nudailintų“ piešinių parodoje nebuvo daug.

Visoms amžiaus grupėms paskirta po tris premijas: 3-6 m. grupės laimėtojos: L. Ancevičiūtė (puikių spalvų mergytė su gėlėmis), D. Grigaitytė ir A. Tiju-nelytė.

7-10 m. grupės laimėtojai: G. Vazbytė (realistinis ruduo), D. Ivanauskaitė (dėmesio vertas natūrmortas) ir G. Šimaitis.

11-14 m. grupės laimėtojos: V. Rastonytė (fantastiškas, tikrai „vaivorykštinis“ triptikas, primenantis šimoniškas saulėtas vaikystės pasakas), L. Sidrytė ir K. Ju-zaitytė.

Nors visi parodos dalyviai gavo specialius pažymėjimus, tačiau, be minėtų laimėtojų, ne vienas piešėjas dar būtų buvęs vertas dovanų, kaip pvz. Monika Vygantaitė (puikių spalvų, gyvastingas, išraiškingas „Tau, Mamyte“), ar Julė Ivanauskaitė, ar R. Žilionis (pilies modelis).

Dovana, pažymėjimas — svarbi paskatą vaikui, tačiau, gal būt, svarbiausia tai, kad ši ypatinga paroda įvyko. Mažieji „Eglutės“ skaitytojai štai išėjo viešumon su savo kūryba, ir jų piešiniai pradžiugino ne tik mamą, tėtę, bet mus visus. Ir pradžiugino, ir nustebino ne vienu gražaus talento pumpuru. O paroda tokiems pumpurams lyg mažas šiltadaržis, kuriame pradeda skleistis žiedai. Todėl didelis ačiū šios neįprastos ir nepaprastos parodos komiteto nariams (G. Meiluvie-nei, E. Abelkienei, O. Gradinskieni, dail. P. Kaupui, dail. Marčiulionienei ir M. Remienei), idėjusiems daug nuostirdaus darbo, kad tie visi kiškiai, žmogiukai ir šypsančios saulės būtų kuo dailiausiai įreminti, sugrupuoti, skoningai išdėstyti mūsų pasigėrėjimui.

Tačiau jokie žodžiai vis dėlto negali išsakyti padėkos N.P. Marijos seserims, leidėjoms „Eglutės“, po kurios žaliomis lietuviško žodžio šakelėmis auga mūsų mažieji skaitytojai, rašytojai ir menininkai, duodami vilčių ateičiai.

Laima Sidrytė (13 metų)

Kellonėn palydint (akvarelė)

VIENAS GERIAUSIŲ PASAULYJE

(Atkelta iš 3 pusl.)

nors ir virtusi muziejine retybe, jau vien tik dėl to, kad tai ir pasiliko vienintele lietuvių kalba knyga apie mūsų ekslibrisus. Lietuvoje dail. Vincas Kisarauskas yra surinkęs daug medžiagos ir paruošęs išsamią studiją apie lietuvišką ekslibrisą ir jo istoriją, bet ši knyga, nors ir buvo žadėta 1973 metams, dėl man nežinomų priežasčių dar nepasirodė. Estai ir, jei neklystu, latviai tokius leidinius jau turi. Čia būtų gera dirva iš-eivijos entuziastams ir leidėjams pasireikšti ir išvystyti sveiką konkurenciją, kaip kad prieš kelerius metus atsitiko su Lietuvos Statutu, kuri, nors ir netobula, Chicagoje išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, o Lietuvoje, jau ir spaustuvė tuo pačiu laiku atiduos, dėl kultūrinių represijų taip ir nepasirodė.

Iš-eivijoje yra išsamus Vitolio Vengrio straipsnis apie lietuviškus ekslibrisus Metmenų 27 nr., taipgi pokalbis su juo „Draugo“ kultūriniam priede š.m. birželio 7 dienos laidoje. Taip pat jis su

londoniškiu Alfredu Pusara „sku ruošia ir knyga ta pačia tema. Vakarų Europoje olandas kolekcionierius Jan Rhebergen yra rašęs žurnale „Exlibris — Wereld“ apie Lietuvos ekslibrisą, o anksčiau minėto dano Klaus Roedl leidykla EXLIBRISTEN yra išleidusi du leidinius apie Vincą Kisarauską (Nr. 39 ir 92), po vieną apie Valerijoną Jučį (Nr. 58), Alfonsą Čepauską (Nr. 67), Saulę Kisarauskienę (Nr. 87) ir bendrą apžvalgą „Exlibriskunsten i Litauen“ (Nr. 97). Jo leidiniai yra keliakalbiai, dažniausiai danų, vokiečių ir anglų kalbomis. Dar prieš šiu metų pabaigą šioj leidykloj pasirodys studija apie čikagiškį ekslibristą Vytautą O. Virkau.

— Ką mes galime pasiekti ekslibrisų srityje, ko negalima padaryti dabar Lietuvoje?

— Visų pirma galime populiarinti lietuvišką knygos ženklą savų ir kitataučių tarpe, ruošdami parodas, rašydami straipsnius ir t.t. Būtų labai gerai išleisti reprezentacinę anglų kalba

A. Čepauskas

Ex libris

NUŽUDYMAS — RAŠYTOJO ĮVERTINIMAS

(Atkelta iš 2 pusl.)

„Kol mes šnekučiavome, jaunėnis iš ju, Zacharovas, spoksojo tiesiog į mano burną ir sakė, kad aš esąs bemaž jo mylimiausias rašytojas, domėjosi mano kūrybinio metodu, droviai šypsojosi, kada aš minėjau ką nors kritiško apie jo pareigas. Jis sakė: „Na, ką jūs! Jam bekalbant, iš jo kairės kišenės išslydo kažin koks daiktas ir maskatavo ant šniūrelio...“ „Kas tai? Mikrofonas?“ — aš paklausiau ir jau ketinai patraukti už išslydusio daikto. Bet Zacharovas susigriebė nutverti daiktą saujon...“

„Mikrofoną išaiškinus, aš norėjau apleisti mano pokalbininkus, bet jie kvietė kalbėtis. „Koks skirtumas, kur yra mikrofonas,

rankovė ar sienoj?“ Aš sutikau, kad iš tikrųjų skirtumo nėra ir likau išklauptas pasakos apie rašytoją Dudinceva, kaip šis kažin kokiuose maišuose slapsto savo rankraščius.“

Paskui KGB tardytojai, juokaudami, papaskojo Voinovičiui, kaip buvo nušautas dailininkas (disidentas) Popkovas, Girdi, dailininkas pradėjo lipti į automobilį, kuriame sėdėjo išgėres engagiehistas. Šis, nesuigaudęs, šovė į šibrovėlį. Tai, esą, nebuvo iš anksto apgalvota žmogžudystė, bet paprasta nesuigaudymo klaidelė. Papasakojimo tendencija buvo aiški: daryk išvada, kad gyvenimėlis yra dalykas trapus, netikras.

Ir rašytojas rašo KGB vadovui Adronovui:

„Pabaidymų aš nebėju, draugas Andronovai, už mane atkeršys kareivis Conkinas. Su savo nuplyšusiais muturais ant kojų

knyga, kur nebūtų amžinai kartojamų tu pačių klaidų, kur lietuvis dailininkas nebūtų vadinas esu ar kuo nors kitu ir jo pavardėje nebūtų dviejų ar trijų rašybos klaidų. Tokių autorių knygas pavarčius, atrodo, kad viskas ir rytus nuo Berlyno ateina lyg per rūkus ir tikrovėje neegzistuoja. Kitas svarbus darbas yra rinkti ir tyrinėti Nepriklausomos Lietuvos laikotarpio medžiagą ir ją teisingai pristatyti. Ypač svarbu yra rinkti ir tausti ekslibrisus su patriotiniais motyvais, vyčių, vyčio kryžium, Gedimino stulpais ir taip pat su religiniais ženklais, kurie dabartinėje Lietuvoje vargiai galėtų išvystyti dienos šviesą ir būti beašiš-kai pristatomi. Taip pat turėtumėm rūpintis ryšium su Lietuvos ekslibristais palaikymu ir padėti jiems susipažinti su Vakarų pasaulio meno srovėmis ir naujėnybėmis, nes dėl valiutos suvaržymų jiems yra neįmanoma nusipirkti ar užsisakyti vakarietiško leidinių. Teliaka tik mainais apsisikeitimas, o tuo toli nenukeliausi.

— Kokie yra kolekcionierių vertinimo kriterijai gaunamiems ekslibrisams?

— Daugiausia vertinami (čia nežiūrima į ekslibriso meninę vertę) paties dailininko atspaus-ti originalai su jo parašu ir metais. Kitoje pusėje užrašoma gamiminio technika: cinkografija, raizžyns, akvatinta, kolažas ir t. t. Tai yra trys būtini ekslibriso atpažinimo reikalavimai: kas padarė, kada ir kokia technika. Taip pat vertinami iš originalios plokštės (vario, medžio, lino...) atspausinti ekslibrisai, dažniausiai dailininkui seniai mirus, ir originalūs lakštai, išsi-mėtę ir prapuolę. Toliau seka spaustuvėje padauginti ekslibri-

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

Aptara, ne apybraiža

Rašytojui literatūrinis terminas yra svarbu, viena, kad galėtų reikiamai sąvokos prasme išreikšti, antra, kad savo skonį nepažeistų. Numanu, Pranas Dom. Girdžius ir panaudojo terminą esis savo rašiniams apibūdinti.

Rašytojas J. Gliauda parodė pažymėtino susidomėjimo tuo parikaitu, t. y. sulietuvinu tarptautiniu terminu essay (lot. Exage-re). Deja, ipratimas daro savo: vertindamas Girdžiaus knygą, jis savo leksikone vartojo atmetinąją apybraižą, nepaisydamas autoriaus, nuo to termino atsiskiusio. V. Seirijis į terminą esis ne dėmesio nekreipė ir vartojo apybraižą, recenzuodamas Girdžių kultūriniam „Draugo“ priede. Tai buvo iš dalies ir rašytojo paneigimas.

Dabar čia tekty eiti prie J. Gliaudos sampratos, kad SONU įvade K. A. Girvilui derėje pana-grinėti termino esis dalyką. Gerbiamajam rašytojui J. Gliaudai reikia padėkoti, nes jo yra dirste-lėta į dalyką literatūriškai: pagal intelektą, pagal vaizduotę ir pagal skonį. („Dirva“, š. m. vas. 16).

Iš tikrųjų, Girvilas (čia rašas) kalbamojo įvado tikrąja prasme nerašė. Jis tik Knygos klubo rei-

kalams buvo parašęs kai kuriuos P. D. Girdžiaus asmens ir jo kūrybos apibūdinimus, bet leidas-mas knygą Klubas rado reikalo iš-tų apibūdinimų sudaryti vienišą gabalėlį ir įdėti kaip įvadą, gavęs tam santūrus autoriaus ir Girvilo sutikimą. Atseit, prie to įvado pri-dėta net trejų pirštų. Pirmasis dū-ris buvo iš autoriaus. Mat, buvo tartasi apie įvadą, bet buvo many-ta, jį turint būti daromą tų as-menu, kurie pirmieji dėjo Gir-džiaus vardą į žurnalą Lituanisti-kos Darbai, i Lietuvių Enciklope-diją, i Lietuvių poeziją III ir pan. Tik nebuvo vilties, iš kurio tų as-menų gauti rašinį.

Autorius, Pranas Dom. Gir-džius, tur būt, nekentė žodžio apybraiža. Rodos tatau suprantama. Kur čia koks braižymas. Ta sąvoka gan greit yra niekinamos reikšmės: „Ką čia dabar braižai?“ Ir apybraiža, kas ją bepadarė, bus, reikia tarti, padaręs pagal rusišką žodį očerchenije. Kai terminas es-say yra kitose literatūrose, tai Girdžiui, neturinciam slaviš-kos įtakos, tiko tą terminą panau-doti, priegaidiškai sulietuvinąta. Antai, vienakalbis žemaitis ūki-ninkas nelietuviškąjį litą vertė i lytą.

(Nukelta i 5 pusl.)

sai ir senų ekslibrisų nuotraukas. Komerciniai atspausdinti at-virukų su ekslibrisais rinkiniai vertinami mažiausiai, o žurna-luose, kataloguose ir laikraš-čiuose randami straipsniai ir eks-librisų atvaizdai renkami tik in-formacijos dėlei.

— Kas gali turėti asmeninius ekslibrisus ir kaip jie išgyjami?

— Asmeninius ekslibrisus sa-vo bibliotekoms turėtų turėti visi žmonės, kurie turi daugiau negu lentyną knygų. Tai puikus bū-das identifikuoti savo knygoms, ir estetiškiau atrodyt kaip pasi-

rašymas ant pirmo puslapio.

Ekslibrisus galima užsisakyti pas kiekvieną, juos darantį dai-lininką, bet geriausiai tartis su pažįstamu, nes tada ekslibrisas daugiau atspindės savininko charakterį. Kai kurie ailingai atsiklausia užsakančiojo, pagei-davimų, kiti daro savo nuožūrą. Būna atvejų, kai daromas eks-librisas nepatinka, tada reikia prašyti jį taisyti arba kreiptis i kitą dailininką. Gautą iš dai-li-ninko ekslibrisą savininkas pasi-daugina vienu ar kitu būdu bet kurioje geroje spaustuvėje.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGINYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

KALĖDŲ EKSKURSIJA LIETUVON

Kellonė: 6 naktys Vilniuje, 1 dienos išvyka Kaune,
3 naktys Vienoje (kur Naujus Metus sutiksime)
4 naktys Munchene

nuo gruodžio 22 d. iki sausio 5 d.
Tiktai — \$969.00

Ekskursija išvyksta su Lufthansa Kompanija iš Bostono ir New Yorko.

Norintieji gauti daugiau informacijų prašom kreiptis į:

ALGIRDA MITKŪ
8 White Oak Road, Newton, Mass. 02168
Tel. (617) 969-1190

arba
GALAXY TOUR & TRAVELS
141 Linden Street, Wellesley, Mass. 02181
Tel. (617) 237-5502

Prašome pasinaudoti šia puikia proga aplankyti Lietuvą per šventes.

ISIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ
Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.
VOLARE visiškai naujas mažas PLYMOUTH
Ekonomiškas — iki 25 mylių gallonu

Sutaupysit iki \$2,300.00 pirkdami 1975 metų Chrysler ar Plymouth.

Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų. Įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00.
Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai patarsys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motora.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer V17-1515
Seniausias automobilių pardavėjas Chicagoje, gerbiamaus virš 50 metų.

Kultūrinė kronika

ANTANO PETRIKONIO PARODA NEW YORKE

Populiarus ir žiūrovų mėgiama šikagiečio dailininko Antano Petrikonio naujausių tapybų paroda New Yorke įvyks lapkričio 15-16 d. Paroda Kultūros židinio didžiojoje salėje ten rengia Kongreso Neolithuania New Yorko skyrius. Dailininkas New Yorkan nuveš spalvinguosius savo peizažus, natūrmortus ir ekspresionistinius abstraktus. Be savo būdingų, šešėliuotų, romantiškos nuotailkos akvarelinių peizažų, Antanas Petrikonis šį kartą veža ir labai monumentaliai konstruktyvių tapybų. Jose nėra ankstesnės, kone užiančios dinamikos, bet tvylo paminklinė ramybė. Dailininkas kartais palieka ankščiau jam taip savus vėjo šuorus medžių šakose bei viršūnėse, o susikaupia tylos apmąstymui medžių kamienų architektūroje. Žinoma, parodos lankytojai ras dar pakankamai ir audringojo Petrikonio, besaitiskančio spalvomis ir beišjančio jas vakaro saulėlydžių gaisais.

ARVYDO ALGMINO PARODOJE

Šiuo metu Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, vyksta dailininko Arvydo Algmino tapybos paroda. Joje išstatyta 25 paveikslai. Paveikslų išdėstymas akiai malonus, galerijos patalpos nepergrūstos kūriniams. Visi paveikslai tapyti gana tirštu, bet rankos neblogoi apvaldytu dažu.

Temų skalė gana plati: nuo Lietuvos mitologijos iki Amerikos indėnų buities, nuo realistiškai atliktų natūrmortų iki daiktų ir žmonių simbolinio traktavimo kone siurrealistinėse jų formose.

Dailininkas stipriai jaučia dąžo jėgą, gerai balansuoja kompoziciją priešiamu objektu išdėstyme ir visos paveiklo erdvės geometriniam padalinimui.

Gal tik atsitiktinis sutapimas, bet indėniškos A. Algmino paveikslų temos visai neblogoi įsiterpia į Amerikos 200 metų jubiliejinę nuotaką, kai pati Amerika godžiai nori sužinoti, kas ji pagaliau yra, kur ir kokios jos giliosios šaknys?

Tačiau dailininkas nelieka skolingas ir savo lietuviškajam kamieniui. Paveikslas "Eglė, žalčių karalienė" yra vienas iš tų, prie kurių žiūrovas parodoje, tur būt, ilgiausiai stabtelėja. Aštriai oranžinė, geltona ir žalia spalvos čia taip virpančiai ir skaudžiai spindi, kad tiesiog kone fiziškai juntama žmogiškai žemiško ir nežemiškai mitologinio pasaulio tragiška įtampa.

lio tragiška įtampa.

Paroda šandien ir rytoj atdara nuo 10 val. ryto iki 9 val. vak.

LAIMOS RASTENYTĖS-LAPINSKIENĖS LĒLIŲ TEATRO SPEKTAKLIAI

Trys pasakos, kūrybingose lėlių teatro galimybėse apipavidalintos Laimos Rastenytės - Lapinskienės, bus rodomos lapkričio 16-tos (sekmadienio) spektaklyje Chicagos Jaunimo centro 203 kambaryje 12 val. (vidurdienį). Mažieji, jaunieji ir aplamai jaunos širdies žiūrovai turės progos išvysti: "Dailidė, Perkūną ir velnią", "Liepsnabarzdį" ir "Petriuką ir vilką". Tos pačios pasakos kalėdinių programų vaikams serijoje bus rodomos ir Lakeview banko patalpose (prie McCormick Place) gruodžio 7 d. II val. 30 min. ryte. Po to Laimos Rastenytės - Lapinskienės lėlių teatro pasuks į Amerikos rytinį pakraštį: gruodžio 13 d. jo spektakliai bus Philadelphiaje ir gruodžio 14 d. — New Yorke.

LIETUVIŲ FOTOGRAFŲ KONKURSAI IR PARODA

Lietuvių foto archyvo metinė lietuvių fotografų paroda ir šių metų konkurso rezultatų atskleidimas įvyks lapkričio 21-30 d. Jaunimo centre, Chicagoje.

Konkurse yra dvi nuotraukų grupės — juoda balta ir spalvota. Juoda-balta nuotraukos turi būti paties fotografo darbas, spalvotos gali būti pagamintos laboratorijos.

Nuotraukos turi būti bent 8"x10" dydžio (bet pageidaujama didesnės), prikljuotos prie kartono ar įremintos. Ant kitos pusės turi būti užrašytas dalyvio vardas, pavardė, adresas ir nuotraukos pavadinimas. Su eksponatais reikia pristatyti ir nuotraukų duplikatus, kurie bus naudojami spaudai ir knygai PARODA '75. Kiekvienas dalyvis gali pateikti ne daugiau kaip dešimt nuotraukų. Galima dalyvauti ir su mažiau darbų.

Konkurso vertinimo komisija, kurios sąstatas bus paskelbtas vėliau, atrinks nuotraukas parodai. Kita komisija kūrinius premijuos. Premijuojamas bus visas fotografo darbas, o ne atskiros nuotraukos. Laimėtojams bus paskirtos piniginės premijos dvejose kategorijose: 1) už spalvotas fotografijas (I — 150 dol., II — 100 dol., III — 50 dol.), 2) už juoda-balta fotografijas (I — 150 dol., II — 100 dol., III — 50 dol.).

Nuotraukas reikia pristatyti iki lapkričio 15 d. šiuo adresu: Algimantas Kezys, SJ, 2345 West 56th St., Chicago, Ill. 60636 USA.

Dalyvavimo mokestis yra 3 dol.

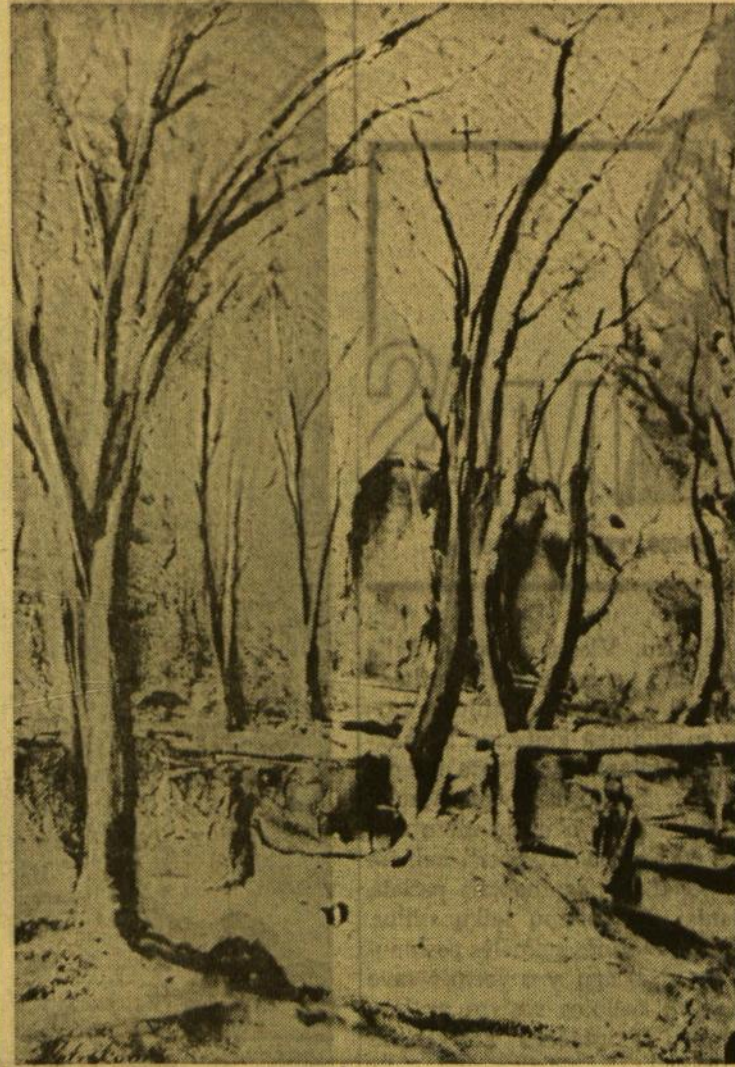
Parodos proga bus išleistas foto albumas PARODA '74, kuriame bus atspausdintos rinktinės nuotraukos iš pėmykštės lietuvių fotografų parodos. Kitais metais bus išleistas kitas albumas. PARODA '75 su šios parodos reprezentaciniais pavidais.

JUBILIATA PAGERBIANT. AUKA JURASŲ KŪRYBINEI VEIKLAI

Kun. dr. Juozas Cepėnas, vyriausias amžiumi Lietuvoje gyvenantis kunigas, spalio 31 d. susilaukė 95 m. amžiaus ir 70 m. kunigystės jubiliejaus. Kadangi tai buvo Visų Šventųjų išvakarės, dviguba sukaktis buvo atžymėta spalio 19 d. Pasvalio bažnyčioje, kur sukaktuvininkas ilgą laiką ėjo altarištos pareigas ir dabar ten tebegyvena. Į iškilmingą pamaldą susirinko didelė minia žmonių, sukaktuvininkas atlikė padėkos Mišias ir visus palaimino. Nors 1940 ir antrosios okupacijos pradžioje kun. dr. J. Cepėnas perėjo bolševikų kalėjimus ir Sibiro tremtį, bet dar tebėra pajėgus atlaikyti Mišias ir tikintiesiems suteikti dvasinius patarnavimus. Šios garbingos sukakties proga Chicagoje gyvenantis kun. dr. J. Cepėno brolio sūnus Algis Cepėnas įteikė 100 dol. auką Jurasų fondui, didžiai gerbdamas tuos šviesius kultūrininkus, neseniai pasiekusius laisvuosius Vakarus.

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJOS CHICAGOS ŽIDINIO PASKAITOS

Židinio valdyba rudens ir žiemos mėnesiais yra nutarusi ruošti mokslinio pobūdžio mėnesines paskaitas. Šioje serijoje pirmoji paskaita bus lapkričio 16 d. (kitą sekmadienį) I val. popiet Jaunimo centre. Rašytojos Povilas Gaučys skaitys paskaitą tema "Žmogus šių dienų literatūroje". Ieškančius dvasinės atgaivos rengėjai kviečia atvykti.

Antanas Petrikonis

Pakelės medžiaga

KULTŪRINĖ VAKARONĖ, SKIRTA LIETUVISKIESIEMS EKSLIBRISAMS

Chicago Jaunimo centro kavinėje kitos savaitės kultūrinės vakaronės tema lapkričio 14 d. (penktadienį) 7 val. 30 min. vak. suksis apie lietuviškuosius ekslibrisus. Vakaronės dalyviams informuos ir pašnekesiu vadovaus čia kagietis, ekslibrisų kolekcionierius Gintautas Vėžys. Vakaronė įvyks tuoj po jo ekslibrisų kolekcijos parodos atidarymo (7 val. vak.) Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre.

Nauji leidiniai

Antanas Baranauskas prabyla japoniškai

Jau kelias atvejais mūsų spaudoje buvo minimas japonas profesorius Ikuo Murata, kuris yra išvertęs į japonų kalbą lietuvių pasaką "Eglė žalčių karalienė", dalį Donelaičio "Metų" ir kelis kitus dalykus, ypač iš kalbotyros. O šiomis dienomis Japonijoje paskelbtas pilnas Antano Baranausko "Anykščių šilelio" vertimas į japonų kalbą. Šis vertimas yra išspausdintas Tokijo Ekonomijos kolegijos (angliškai: Tokyo College of Economics) moksliniame žurnale, kuris angliškai būtų *Journal Humanities and Natural Science*, Tokyo College of Economics. Šio žurnalo 40-me numeryje, arba 1975. 9, pp. 111-145 skelbiama: a) vertėjo įžanga japoniškai apie Baranauską ir jo "Anykščių šilėli" (111 - 125). Čia taip pat duodamas ir pagrindinės literatūros sąrašas bei Lietuvos tarmių žemėlapis. b) Antroje dalyje yra duodamas gretimuose puslapiuose kirčiuotas — bendrine lietuvių kalba — "Anykščių šilelio" originalo tekstas ir vertimas į japonų kalbą (124 - 139). Paskutiniuose puslapiuose (140 - 145) spausdinamas Baranausko tarme parašytas kirčiuotas originalo tekstas.

Norėtusi tikrai nors kiek mokėti paskaityti japoniškai! (Mano

vienas studentas japonas man paskaitė kelias vertimo eilutes. Jis sako, kad tikrai labai poetiškai skamba...).

Profesorius Ikuo Murata toliau ruošia Donelaičio "Metų" pilną vertimą, kuris bus netrukus gal irgi išspausdintas tame pačiame žurnale, o vėliau gal išeis ir atskiru leidiniu. Antanas Klimas

● **MOTERIS**, 1975 m. liepos — rugpjūčio mėn., Nr. 4. Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redaguoja Nora Kulpaivičienė. Administruoja Bronė Pakbedinskienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College

St., Toronto, M6H 1A8, Canada. Metinė prenumerata — 6.00 dol., garbės prenumerata — 10.00 dol.

Apie M. Valančiaus raštų kalbą rašo S. Vilkauskas. N. Kulpaivičienės straipsnis "Liaudies moterų aprangos raida" gausiai iliustruotas ir atitinkamomis nuotraukomis. Aktualus ir P. Gaučio straipsnis "Tėvai ir jų atžalos". Zenta Tenisonaitė duoda beletristinę apybraižą "Paskutinis romano skyrius". O poezijos spausdinama šių autorių: Janinos Degutytės (iš rinkinio "Prieblaudų sodai"), Jūratės, B. Vytenės. Gyvi ir gausiai iliustruoti apžvalgų skyriai: Knygos, Šeima ir auklėjimas, Moterys pasaulyje, Lietuvoje, Madų ir grožio pasaulyje, Šeiminių kampelis.

● **EGLUTĖ**, 1975 m. spalio mėn. Lietuviškas laikraštėlis vaikams išivijoje. Leidžia ir administruoja Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Redaguoja: ses. Ona Mikailaitė, Elena Juknevičienė ir Danguolė Sadūnaitė. Redakcijos ir administracijos adresas: "Eglutė", Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata 7.00 dol.

Šis "Eglutės" numeris skirtas vyšk. Motiejaus Valančiaus 100 metų mirties sukaktį paminėti. Numerio išleidimą finansavo Juozas Vembrė savo mirusio brolio kunigo Mykolo atminimui. Iš "Eglutėje" spausdinamos medžiagos minėtina Pauliaus Jurkiaus aprašymėlis "Piemenėlių vyskupas" ir trys ses. Onos Mi-

APTARA, NE APYBRAIŽA

(Atkelta iš 4 pusl.)

Būdinga, kad buvo kilęs ir kitas terminas, būtent, APTARA. Šis vedinys būtų vedamas iš vartosenos žodžių: Tarti, aptarti, aptartis, aptarimas ir APTARA: li-

kailaitės vaidinimėliai: "Žmogus, kuris nebijojo", "Gudrus Vincelis" ir "Gustas sukčius". Pirmajame matome patį vysk. Motiejų Valančių, bekortuojantį iš kalinių laisvės (išvaizduokit!) su pačiu Murovojovu, o antrasis ir trečias yra puikiai pavykę miniatūriniai Valančiaus apsakymėlių sudramatinimai. Tai labai paranki mažųjų scenai medžiaga.

● **LAIVAS**, 1975 m. spalio mėn. Nr. 10. Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Leidžia Marijonų visuolija. Redaguoja kun. J. Vaškas, MIC. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje 4 dol., kitur — 5.00 dol.

Numeryje: prel. L. Tulabos "Trečioji Evangelija", A. Nockūno "Dvasinis atsinaujinimas", J. Vaško, MIC, "Kristus Karalius", R. Raslaivičienės pasakojimas iš Sv. Rašto "Juozapas bando brolius" ir daug kitos religinio pobūdžio medžiagos.

● **Vincetas Liulevičius, LIETUVOS SENOSIOS VALSTYBĖS OFICIALIOJI KALBA**. Atspaudas iš "Lietuvių Tautos Pradžios" III t. 3 knygos, 103-118 psl.

ŽUVO PASOLINI

Pirmaujantis Italijos filmų režisierius, rašytojas Pier Paolo Pasolini, 53 m., rastas nužudytas. Jis pats savo filmuose vaizdavo daug prievartos veiksmų. Nužudymu apkaltintas 17 m. jaunuolis.

KALĒDINĖS DOVANOS

Tik per Angliją, greičiau, pigiau, geriau. Siūlome aukštos kokybės dovanų siuntinį, kuris bus naudingas kiekvienai šeimai Lietuvoje.

KALEDINIS 1975

3 metrai puiki vilnonė angliška medžiaga elutei, 2,75 m. stora crimplene medžiaga moteriškam kostiumėliui, arba moteriškam paltui, vyriški nailoniniai marškiniai, arba bliuskutė, vyriškas arba moteriškas labai geros rūšies megztinis, 1 vilnonė gėlėta skarelė, 2 gėlėtos nailoninės skarelės, 2 p. vyriškų arba moteriškų vilnonių, arba nailoninių kojinių, 1,80 m. crimplene medžiaga suknelėi, arba 1 sv. vilnonių megzti siūlų, 1 sv. šokoladinių salduminių dėžė, 20 angliškių cigarečių. Kaina su įskaičiuotu muitu ir visomis persiuntimo išlaidomis. \$160.00

Paruošiamas specialius maisto siuntinius 1975. Kaina su muitu ir persiuntimo išlaidomis. \$50.00

Tam, kas pageidauja pats sudaryti siuntinį, siūlome šiuos dalykus:

- 3 m. labai geros angliška kostiuminė medžiaga. \$45.00
- Stora su ornamentais crimplene medžiaga 1 m. \$ 7.00
- Crimplene medžiaga suknelėm 1 m. \$ 6.50
- Nailoninis kailis moteriškam paltui. \$33.00
- Dirbtinis mink moteriškam paltui. \$54.00
- Vilnonė žieminiam paltui medžiaga. \$36.00
- Vilnonė gėlėta skarelė. \$ 8.00
- Komplektas moteriškų nailoninių apatinių. \$10.00
- Perukai, įvairių spalvų. \$30.00
- Nailoniniai marškiniai. \$ 9.00
- Vilnoniai arba Acryleno nertiniai. \$19.00
- Lietsargiai Telescopici. \$10.00

Šios kainos yra su įskaičiuotu sovietiniu muitu, Reikia pridėti tik persiuntimo išlaidas. \$17.00

Primame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų, baldytuvų ir kt. Persiunčiame pinigų dėl tokių prekių, kurias negalima iš čia pasiųsti.

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis.

BALTIC STORES LTD.

(Z. Juras)

421 Hackney Road

London, E.2. England

Tel. 01 739 8734 arba 01 460 2592

Arvydas Algminas

Eglė, žalčių karalienė

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

E. R. PIETKIEWICZ, Pres.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS: SEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. ryto iki 5 v. vak. PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

7 1/2% Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000

6 1/2% Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000

5 1/4% Mokamas už investavimo sąskaites

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PĒLNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

VAZIUOJAM Į FLORIDA

Skubėkite pasinaudoti žemiausiomis kainomis ir gražiausiu laikotarpiu. Kreipkitės į lietuviškus hotelius:

NORWYN APTS., 126 Ocean Dr. Miami Beach, Fla. 33139

arba TOWN & SURF APTS.

9024 Collins Ave. Surfside, Fla. 33154

Siūbinkite E. SERGAUCIUI 672-4902

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 975-5938

KETURIOLIKTOJI MADŲ PARODA

VIKTORIJA KASUBAITĖ-
MATRANGA

Sekmadienį, spalio 19 d., lietuviškos moterys vėl susiplo pastudijuoti naujas rūbų madas ir kartu paremti Putnamo seserų veiklą. 14-toji madų paroda Jaunimo centre, Chicagoje, aiškiai demonstravo, kaip stipriai ši madų paroda figūruoja lietuvių veiklos kalendoriuje — pilna salė žiūrovų; ir kasmet profesionaliai, kruopščiai suruošta programa.

Marija Remienė, Putnamo seselių rėmėjų pirmininkė ir nenuilstama jėga, šios parodos rengėja, tarė atidarymo žodį. Ji pastebėjo, kad ne tik moterys domisi nauju stiliumi, bet ir vyrams smagu žiūrėti, o taip pat vyrų dažnai yra tų madų kūrėjai. Ji supažindino mus su E. L. Randazzo, rūbų kūrėju iš Dallas, Texas, kuris taip domisi lietuvių veikla, kad atvežė mums pusę parodos iš savo naujos gamybos. Ji praeitais metais prisidėjo savo kūriniams, o ir šiais metais grįžo su susiprinta kolekcija.

Ir taip pat M. Remienė pristatė mūsų artimą pažįstamą Moniką Kriškauskienę, kuri sukūrė vakarinius rūbus šiai parodai.

Aktorė Julija Cijūnienė, perėmė sceną, su humoristiniais komentarais pravedama paroda.

Pirma ir antra dalis paskirta pagrindinai E. L. Randazzo sportiškiems bei popietiniams rūbams. Šiais metais nauja tema — kūrėjų paroda. Pastaraisiais metais moterys modeliavo savo pačių siūtus ar megztus rūbus. Darbu nebuvo matyti kelių įprastų veidų, ir šių metų modeliai nors keletas galėjo savo kūriniams pasididžiuoti, tačiau daugiausia demonstravo Randazzo ir Kriškauskienės kūrinius individualiai tiko sa-

vininkėm. Viena stipriai žalia vakarinė suknelė, su "quilted" švarkeliu kinietišku stilium, kartu su būdinga gintarine apykakle, modeliutojos sukurtas iš apyrankės, žavėjo žiūroves. Matėm stilių iš 20-ųjų ir 40-ųjų metų madų; vadnoma "flapper" kelnėm ir švarko kampuotais pečiais, naujai išpildė anų laikų stilius. Kitos vakarinės suknelės pasinaudojo medžiagos ypatybėmis savo efektui: švelnios spalvos ar languotos, žvaigždėtai ar gėlėtai rašais.

Vaikai griebia už širdies, Buršteino kailiai apstulbina

Vaikų rūbai irgi pasirodė, nors tik mergyčių. Ta nedrąsi mergaitė su švelniais pūkiniais plaukais, kaip angelukas atrodytu bet kokiam rūbe, bet anų mergaičių rūbai dažniausiai atrodė, kaip mamų stiliai, tik sumažinti, ypatingai idomių vaikų stilių, gaila, nesimatė.

Normano Buršteino kailiai puošė visus rūbus, o mūsų profesionalė — modeliutoja Nijolė (Voketa) pirmoji parodos dalyje apstulbino žiūroves su liuksusniais, nepaprastais ilgais baltais kailiniais. Sekė juodi, pailnos stiliaus kailiniai — ir vėl išsiveržė moterų nustebimo šūksniai. Buršteinas, kaip ir praeitais metais, dovanuoja kailinę apykaklę loterijai.

Be to, stala! buvo labai žavingai paruošti — gražios staltiesės ir dekoracijos Danos Varnackienės dėka. Skanias vaškes paruošė rėmėjų valdyba su talka.

Aš sėdėjau šalia vieno geroko amžiaus vyro, kuris džiaugėsi gražiomis moterim scenoje ir žavėjosi madomis. Aš jo paklausiau kodėl jis taip atidžiai stebi, o jis paaiškino, kad jis stebi naujus stilius, kad galėtų patarti žmonai ką pirkti ir išrinkti jai tinkamus rūbus. Ir gal net jo fan-

ku ir čelistu, sudarė trio Vidiam (Virginija, William, David). Tai buvo Virginijos idėja. "Keliuanti konservatorija", kaip trio populiariai buvo vadinamas, proteguojamas Australian Council of Arts ir Musica Viva, trejus metus sėkmingai koncertavo visoje Australijoje ir demonstravo parodomąsias pamokas muzikų studentų grupėms ir mokykloms. Su trio važinėjo ir svečiai iš Amerikos, muzikos prof. Goldner iš Pitsburgo ir jo žmona Charmian Gadd, smuiklininkė.

Tolimiausiose šiaurės ir centrinės Australijos miesteliuose koncertuodami, Vidiam talentingai atliko klasikinius kompozitorių kūrinius — Beethoven, Mozart, Hayden, Dvorak, Šostokovič. Muzikos pamokos kėlė susidomėjimą valstybinės muzikos stovyklose, kurios, įsteigtos prieš 25 m., sudaro progas vaikams, augantiems toli nuo kultūros centrų, pažinti muziką ir sueti ir kontaktą su pirmaeiliais muzikais.

Visus trejus Vidiam gastrolių metus trio turėjo didelį pasisekimą. Kritikų visur buvo išskirta Virginija. Darvino laikraščiuose muzikos kritikai apie ją rašė: "Didžiausia trio Vidiam savybė yra jos harmoningas vieningumas, bet reikia pastebėti Virginijos Inkratės išskirtinis skambinimo grožis. Jau išganoje pastebėjome ir buvom sužavėti V. Inkratės žaviu skambinimu, kuris dar išpuodingiau suskambėjo piano solo Mozart Trio B Clat. Tik moteris sugebėjo įdėti tiek jausmo į muziką, iš esmės taip paprastą".

Jaunuolė parinkta gastrolėms po Aziją

Gilus išgyvenimas, kritikų pastebėtas jau 1972 m., studentei pasiekus vos 17 m. "Virginija Inkratės pademonstravo romantišką išvėlgimą ir nepaprastą techniką", rašė kritikai. Tada ji laimėjo Australian Musicians Guild varžybas su atžymėjimais.

1974 m. vėl atnešė laimėjimą jaunai muzikai. Ji buvo parinkta, kartu su Sydney konservatorijos kamerinės muzikos orkestro 24 muzikais ir išvyko keturioms savaitėms gastrolių į Maleziją, Singapūrą, Indoneziją, Tają ir Filipinų. Gastrolės organizavo Musica Viva ir Užsienio reikalų ministerija.

Po sėkmingų koncertų Azijoje, Virginija Inkratė laimėjo tų metų ABC (Austr. Broadcast Comm.) talentų varžybose pirmą grupę pirmą vietą, paskambinusi paskutiniame varžybų koncerte Prokofjevo Piano Concerto No. 1 in D flat.

Virginija Inkratė (Nuotr. iš Australijos Cumberland laikraščio)

TALENTINGA PIANISTE

AVA SAUDARGIENĖ, SYDNEY, AUSTRALIJA

Sydney operos muzikos salėje gausiai susirinko žmonių. Publikos daugumą sudarė lietuviai, profesionalai muzikai ir kitų tautybių muzikos mylėtojai. Visus sutraukė populiari jauna pianistė Virginija Inkratė, pirmą kartą atlikusi tokio didelio masto viešą reitalį. Lietuviškai publikai ji pažįstama iš pasirodymų įvairiuose rengimuose ir gerbiama kaip lietuvaite, gražiai kalbanti lietuviškai.

"Virginija Inkratė kol kas be didelio patyrimo", po rečitalio taip rašė didžiausio dienraščio "Sydney Morning Herald" muzikos kritikas. "Tačiau jos rečitalis parodė, kad ši konservatorijos 1973 m. pirmoji studentė, ABC konkurso laimėtoja, gali aukštai iškilti muzikos pasaulyje".

Gausios stipendijos, pirmaujančios vardas, konkurso laimėjimas

Virginija yra menininkė, apdovanota dideliu talentu, kurį jai pripažįsta mokytojai — muzikai, kritikai ir publika. Gimė 1954 m. Sydney mieste. Muzikos meilę pažino iš savo motinos Gražinos Rušaitės — Inkratienės, studijavusios muziką Kauno konservatorijoje. 11 m. baigusi pradž. mokyklą ir laimėjusi konkursinius egzaminus, Virginija įstojo

į Sydney muzikos konservatoriją, pasirinkusi piano ir smuiko klases.

Prasidėjo Virginijos kelias muzikos pasaulyje. Tėvų globojama, mokytojų vedama, draugų mėgama talentinga, darbšti mokinė gavo įvairias stipendijas, kurių svarbiausios Henriette Lemothe, Commonwealth Technical ir Special AMEB. Laimėjusi konservatorijos 73 m. pirmosios studentės vardą, tais pačiais metais baigė konservatoriją, gavusi koncertinės pianistės ir muzikos mokytojos diplomus. 1974 m. ABC (Australian Broadcasting Commission) konkurso laimėjimas nutiesė muzikai kelią.

Kritikų atsiliepimai apie gastroliuojantį trio

Grakšti, kukli Virginija, konservatorijoje būdama, populiariai jo kaip dalyvė koncertų, rošiamų radiofono ir Musica Viva — Australijos muzikų dr. jos. Jos populiarius pasiekė "Outback" — tolimiausias Australijos vietas, kai 1970 m., kartu su dviem talentingais studentais, smuiklinin-

AMERIKIEČIŲ VERTINAMA LIETUVĖ MENININKĖ

Julija Zdanienė balandžio mėn. pabaigoje įvykusioje The Southern Artists parodoje Art Center, Hot Springs, Ark., laimėjo "mėlyną kaspiną", aukščiausia šios parodos pažymėjimą už originalų spalvų žaismingumą, "tapyba su adata ir vilna". Parodoje buvo išstata menininkų kūryba: allejinė tapyba, akvarelės ir skulptūros.

Julija buvo priimta į SAA (Southern Artist's Association), kurioje narių priėmimą "skrinlinguoją" Little Rock ir Handerson universitetų profesoriai ir menininkų komisija.

Julija Zdanienė naudoja siūlus vietoje dažų, o medžiagą (bur-lap) vietoje drobės. Jos technika yra panaši į gobeleno dygsnį, kuriu kuria originalius spalvingus paveikslus. Tik vienas sunkumas yra spalvų ribotumas siūlų gamyboje.

J. Zdanienė pradėjo siuvinėti prieš 10 metų, atsigaudama po ligos, kai, negalėdama nieko dirbti fiziniškai, turėjo sunaudoti laiką, užsiimdama kuo nors kitu.

"The Sentinel Record" laikraščio korespondentė Marilyn Neel taip apibūdina Julijos kūrybą: "Lietuviški kryžiai, koplytėlės kartojasi paveikslų motyvuose ir perduoda tėvynės ilgą žmonių, palikusiujų savo kraštą, Julija nevedina save menininke. Ji nebaigė jokios meno mokyklos, bet jos atlikta kūryba liudija, kad ji labai gerai sugeba savo jausmus ir išvaizduotus objektus perkelti siūlųtojoj ir suprastintoj formoj ant medžiagos ir prištinkinti savo siuvinėjimo stilium. Jaučia spalvos ir kompozicijos balansą, naudoja kontrastą ir simbolius, perduodant emocijų prasmę".

Lapkričio 23 d. 3 val. p. p. Tautiniuose Namuose Lietuvos dukteriu draugija ruošia Julijos Zdanienės darbų parodą. Paroda atidarys, popietę praves ir iš savo kūrybos paskaitys rašytoja Birutė Pukelevičiūtė. Visuomenė kviečiama atsilankyti į šią parodą atidarymą.

I. K.

Lietuvos tragiškas likimas paličia Virginija

Ne vien rožėmis klotas menininkės kelias. Vienas iš nemaloniausių dyglių Virginijos karjeroje buvo jos profesoriaus patarimas nedalyvauti jaunų muzikų "Music Rostrum" varžybose, nes jai, kaip lietuvaitei, nebūtų verties laimėti valdžios skirtą 3,000 dol. premiją. Tai buvo tuo metu, kai pabaltiečiai demonstravo prieš ministrą pirmininką Mr. Whitlam dėl Pabaltijo išdavimo ir kai Mr. Whitlam degė neapykanta ir pagieža pabaltiečiams. Tą premiją tada gavo rusų kilmės studentas.

Paviršutiniškai rami, giliai jautri Virginija mėgstava atvira gyvenimą gamtoje. Tačiau nedaug laiko gali skirti savo pomėgiams. Ji gyvena muzikos garsuose. Pradedi 4-6 val. prie pianino, praktikuodamosi ar ruošdamosi koncertui, ir 2-4 val. kasdien dirba su mokiniais, kurių turi apštal.

Virginija Inkratė su viltimi žiūri į ateitį. Dar šių metų pabaigoje planuoja išvykti muzikinėms studijoms į Philadelphia pas prof. Rud. Ferkin ar į Milaną pas garsųj Italijos muziką Michelangelo.

Kaip toli nueis jauna pianistė, nulems jos talentas ir didelis darbštumas. Tikimės ir linkime Virginijai Inkratėi pasiekti Olimpo viršūnę.

Amerikiečio iš Dallas sportiški kūriniai

Randazzo rūbai elegantiški, kruopščiai užbaigti, klasiški; sportiški rūbai Amerikos tradicijoje panašūs Halston ar Calvin Klein idėjoms. Dažniausios formos tai eilutės (kostiumai): švarkas, su švelniu sijonu, 6-10 iškirpimais, perduoti aktyvų siluetą; ir su švelnia bluize, surišta ties kaklu, "bow tie" stilium, ar "shirt-dress" formoj. Spalvos subtilios, švelnios, saulėtos, kaip Italijos ar Texas gėlių; skanios, kaip konfekcijos ar ledai, vadinamom "ice cream colors", išpildytos maloniom, minkštom medžiagom, tarp jų, vadinamos "calfette ir ultrasuede", sintetinės zamšinės medžiagos, su šlikinėm bliuzėm. Kitais atvejais, šios eilutės pasiūtos iš vilnos, ir pilnesnės austos medžiagos, taip sakant, vyriškos medžiagos. Spalvos tinkamos visiems sezonams — tos rudos ar tamsiai mėlynos su švelniais mėlynais ar ružavais akcentais visais moteris gražina. Jo rūbai tinka moderniai moteriai; aktyviai, skoningai, moteriškai, profesionalai — smagiai einančiai į įstai-gą ar kavutę. Šios eilutės elegantiškai puošia veiklią moterį.

Dabartiniai stiliai grįžta į klasiškes madas — moterys ieško gerai pasiūty, užbaigtų rūbų,

Po Putnamo seselių rėmėjų madų parodos. Iš kairės: pirm. M. Remienė, madų kūrėja M. Kriškauskienė, svečias rūbų kūrėjas iš Dallas, Texas, Randy Randazzo, parodos komentatorė akt. J. Cijūnienė. Nuotr. V. Račkauskas

Dail. Giedrė Zumbakienė prie savo darbų lietuvių dailininkų parodoje, Gary Artists League galerijoje, Gary, Indiana. Nuotr. John Mitchell